



Jennina Nyman
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) +
Varhaiskasvatuksen opettajan
virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2019

LASTEN SOSIOEMOTIONAALISEN KASVUN TUKEMINEN SOSIAALIPEDAGOGISESSA HEVOSTOIMINNASSA

TIIVISTELMÄ

Jennina Nyman

Lasten sosioemotionaalisen kasvun tukeminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

64 s., 4 liitettä

Tammikuu 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) + Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja valmistaa työkalupakki, jonka avulla voidaan tukea 5–8-vuotiaiden lasten sosioemotionaalisten taitojen kehitystä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toimintaympäristönä ja yhteistyökumppanina toimi AiKattalli Sipoossa. Työkalupakki suunniteltiin ohjaajan käyttöön ja lasten parissa työskentelyyn. Työn tavoitteena oli myös se, että työkalupakin tehtävät ovat lasta kiinnostavia, innostavia sekä helppoja käyttää osana toimintaa. Yhteistyökumppanin erityinen toive oli saada toimintaan materiaalia, jonka avulla voisi aiempaa vahvemmin tukea lasten ja nuorten sosioemotionaalisia taitoja. Työkalupakki muodostui näiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Tavoitteenani oli myös lisätä aiheen tunnettavuutta opinnäytetyöni kautta.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostui sosioemotionaalisesta kompetenssista, 5–8-vuotiaiden lasten sosioemotionaalisesta kehityksestä ja sen tukemisesta, sosiaalipedagogiikan teoriasta sekä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnan teoriasta. Nämä teoriat, yhteistyökumppanin tarve ja oma kokemus loivat pohjan työkalupakin valmistamiselle. Työkalupakkiin valikoitui 11 tehtävää sekä hevostunnekortit, joita valmistin kaksi settiä: pienet kortit muistipeliin ja isot kortit muihin tehtäviin. Osa tehtäväkorteista liittyvät tunnekortteihin ja loput ovat toiminnallisia tehtäviä sekä leikkejä. Tehtäviä pilotoitiin useamman eri ryhmän kanssa syksyllä 2018. Osa pilotointiin osallistuneista ryhmistä oli erityisryhmiä.

Työkalupakkia arvioitiin yhteistyökumppanin palautteen sekä lasten palautteen avulla. Keräsin lapsilta palautetta hymiöiden avulla ja lisäksi heillä oli mahdollisuus kommentoida suullisesti tehtävän tekemistä. Yhteistyökumppani antoi palautetta lomakkeen avulla. Saamani palaute oli positiivista: työkalupakki koettiin helppokäyttöiseksi ja toimintaan sopivaksi. Se myös kiinnosti ja innosti lapsia yhteiseen toimintaan. Työkalupakki on osittain käyttökelpoinen myös varhaiskasvatuksen kentälle, sillä sen tehtävät ovat helposti sovellettavissa päiväkotiympäristöön, ja osaa tehtävistä voi käyttää sellaisenaan muokkaamatta niitä.

Asiasanat: sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosioemotionaalinen kompetenssi, sosiaaliset taidot, itsesätelytaidot, tunnetaidot

ABSTRACT

Jennina Nyman

Supporting children's social emotional growth in equine assisted activities

64 p., 4 appendices

January 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

Option in Social Services and Education

Bachelor of Social Services

The aim of this functional thesis was to plan and produce a product, a toolbox to support the development of 5 to 8-year-old children's social emotional skills in equine assisted social pedagogical activities. Furthermore, to increase the awareness of the topic and to comprise interesting and inspiring material for the use of the instructor working in the field. The operating environment and the cooperative partner was AiKa-stable in Sipoo.

The theoretical framework consisted of the theories of social emotional competence, supporting 5 to 8 year-old children's social emotional growth, social pedagogy and equine assisted social pedagogical activities. For the product was taken to account the theoretical framework, especially the wishes of the partner and already gained experience.

For the toolbox was selected and created 11 tasks and emotion cards including a memory game, many functional tasks and other smaller games. The tasks were piloted in the autumn of 2018 with many groups. Some of the groups involved in piloting were special needs groups.

The toolbox was evaluated by partner's and children's feedback. They had the opportunity to comment also orally. The partner provided feedback by using a form. The received feedback was positive: the toolbox was felt to proof and suitable for the action. It also attracted and inspired children to work together. The toolbox is partially usable in kindergarten as its tasks are easily apply in the day care environment, and some of the tasks can be used as such.

Key words: equine assisted social pedagogical activities, social emotional competence, social skills, self-regulation skills, emotional skills

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SOSIOEMOTIONAALINEN KOMPETENSSI	6
2.1 Sosiaaliset taidot	7
2.2 Itsesäätely- ja tunnetaidot	9
2.3 Sosioemotionaalisen kasvun tukeminen	11
3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA JA KUNTOUTTAVA HEVOSTOIMINTA	12
3.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	13
3.2 Sosioemotionaalisen kasvun tukeminen hevostoiminnassa	15
3.2.1 Vuorovaikutus hevosen kanssa	15
3.2.2 Talliyhteisössä toimiminen	18
4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ JA PROSESSIN KUVAUS	19
4.1 Työn tarkoitus, tavoitteet ja osallistava kehittäminen	19
4.2 Toimintaympäristö ja kohderyhmä	20
4.3 Suunnittelu	23
4.4 Toteutus	25
4.5 Arvioinnin toteutus	29
5 ARVIOINTI	30
5.1 Lasten palaute	30
5.2 Yhteistyökumppanin palaute	30
5.3 Itsearviointi	31
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT	34
7 POHDINTA	36
7.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	36
7.2 Oma ammatillinen kasvu	37
LÄHTEET	41
LIITE 1: TYÖKALUPAKKI	45
LIITE 2: KIRJE HUOLTAJILLE	60
LIITE 3: PALAUTELOMAKE YHTEISTYÖKUMPPANILLE	62
LIITE 4: HYMIÖT	64

1 JOHDANTO

Kuntoutuksen, toiminnallisten keinojen ja ennaltaehkäisyn avulla pystytään tukemaan lasten ja nuorten mielenterveyttä sekä hyvinvointia suojaavia tekijöitä, kuten itsetuntoa, vuorovaikutustaitoja, yhteisöön kuulumista, osallisuuden kokemusta ja turvallisuuden tunnetta (Soisalo 2012, 121). Lasten ja nuorten psyykinen pahoinvointi Suomessa on huolestuttavassa kasvussa. Alaikäisten psykiatrisen sairaalahoidon tarve on kasvanut huomattavasti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ja lisäksi hoitokaudot ovat aiempaa pidempiä. Toiminnallisilla keinoilla, kuten ratsastusterapialla ja eläinavusteisella toiminnalla, voidaan tukea psyykkistä hyvinvointia. Toiminnalliset menetelmät voivat olla myös suoraan osa hoitotyötä. (Soisalo 2012, 16, 82.) Yksilölle sopivan toiminnan kautta on mahdollista saada korjaavia kokemuksia, jotka voivat eheyttää lapsen ja nuoren psyykeä edistämällä samalla ikätasoisesta kasvua. Yksi näistä toiminnallisista keinoista, jolla on sekä ennaltaehkäisevä että kuntouttava rooli, on sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa vielä melko uusi toimintamuoto, vaikka se alkaa hiljalleen vakiinnuttaa paikkaansa toiminnallisena kuntoutusmuotona. Hyvättin (2009, 16) mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta oli tuntematon sosiaalityön kentällä vielä vuonna 2004. Se on nyky muodossaan erityisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2015), mutta asiakkaina on myös aikuisia.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli tehdä työkalupakki sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan 5–8-vuotiaiden lasten sosioemotionaalisen kasvun ja kehityksen tueksi. Työkalupakkia käyttävät ohjaajat toimiessaan lasten parissa. Sen tavoite on tukea lasten kasvua toiminnallisilla keinoilla talliympäristössä toimien sekä olla lapsia kiinnostava ja innostava. Tavoitteena on myös se, että työkalupakki on käytännön toimintaan sopiva ja helppokäyttöinen. Tavoitteenani on tehdä aiheesta tunnetumpi opinnäytetyöni avulla. Käytän opinnäytetyöni raportissa lyhennettä ”hevostoiminta”, jolla

viittaa aina sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Yhteistyötahoni on AiKattalli Sipoossa.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostuu sosioemotionaalisesta kompetenssista, 5–8-vuotiaan lapsen sosioemotionaalisesta kehityksestä ja sen tukemisesta, sosiaalipedagogiikan teoriasta sekä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnan teoriasta. Nämä teoriat, yhteistyökumppanin tarve ja oma kokemus loivat pohjan työkalupakin valmistamiselle. Työkalupakkiin valikoitui 11 tehtävää sekä hevostunnekortit, joita valmistin kaksi settiä: pienet kortit muistipeliin ja isot kortit muihin tehtäviin. Osa tehtäväkorteista liittyvät tunnekortteihin ja loput ovat toiminnallisia tehtäviä sekä leikkejä. Työkalupakin tehtäviä pilotoitiin useamman eri ryhmän kanssa syksyllä 2018. Osa pilotointiin osallistuneista ryhmistä oli erityisryhmiä. Työkalupakkia arvioitiin lapsilta saadun hymiöpalautteen sekä kommenttien avulla, ja yhteistyökumppanin kirjallisen palautteen avulla.

2 SOSIOEMOTIONAALINEN KOMPETENSSI

Jotta lapsi pystyisi toimivaan ja mielekkääseen vuorovaikutukseen muiden kanssa, tulee hänellä olla taitoa ilmaista ja säädellä omia tunteitaan sekä toimia taitavasti kaverisuhteissa. Tätä kutsutaan sosioemotionaaliseksi taitavuudeksi, toisinaan kutsuttu myös sosiaaliseksi kompetenssiksi. (Poikkeus 2014, 80; Neitola 2013, 101.) Sosioemotionaalille kompetenssille on kirjallisuudessa ja tutkimuksissa monia eri määritelmiä. Yleisellä tasolla sen voidaan ajatella olevan kykyä luoda ja ylläpitää mielekkäitä vuorovaikutussuhteita hyödyntäen sekä omia että tilannesidonnaisia resursseja. Sosioemotionaalisen kompetenssin kehitys alkaa lapsuudessa jatkuen läpi elämän. Sillä on suuri merkitys hyväksytyksi tulemisen sekä osallisuuden kokemuksen syntymisen kannalta (Kuorelahti, Lappalainen & Viitala 2012, 284), sillä sosioemotionaalisen osaamisen avulla yksilö pyrkii saavuttamaan omia päämääriään vuorovaikutuksessa siten, että suhteet muihin pysyvät hyvinä (Hotulahti, Kuorelainen, Lappalainen & Thuneberg 2008, 119). Sosioemotionaalisisessa kompetenssissa ovat samanaikaisesti läsnä yksilön yhteisöllinen sekä yksilöllinen persoona: ihminen pyrkii täyttämään omia sisäisiä odotuksiaan ja tarpeitaan toimien samaan aikaan yhteisön jäsenenä (Kuorelahti, Lappalainen & Viitala 2012, 284).

Kuorelahden ym. (2012, 284) ja Poikkeuksen (2014, 86) mukaan sosioemotionaaliseen taitavuuteen kuuluu neljä eri osa-aluetta, jotka ovat itsesäätely- ja tunnetaidot, sosiokognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot sekä kiintymyssiteet ja osallisuus. Itsesäätely- ja tunnetaidot pitävät sisällään taitoa tunnistaa omia ja toisten tunteita sekä säädellä omia tunteita, kokea empatiaa sekä hallita esimerkiksi aggressiivisia impulsseja. Sosiokognitiivisiin taitoihin kuuluu taas kyky arvioida ja ennakoida seuraamuksia, taitoa tehdä havainnot ja oikeita tulkintoja sekä kykyä asettua toisen asemaan. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan muiden kuuntelemista, kommunikointia, reagointia, jakamista, aloitteellisuutta, yhteisöllisyyttä, auttamista sekä jämäkkyyttä. Kiintymyssiteet ja osallisuuden kokemus muodostuvat yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksista sekä tyytyväisyydestä läheisimpiin kaveri- ja perhesuhteisiin.

Olen valinnut opinnäytetyöhöni teoreettisen viitekehyksen osa-alueeksi itsesäätely- ja tunnetaidot sekä sosiaaliset taidot, sillä teoretiedon ja tutkimusten valossa hevostoiminnalla on voimakkain vaikutus juuri näihin sosioemotionaalisen kompetenssin osa-alueisiin. Lisäksi yhteistyökumppanin toiveet ja tarpeet liittyvät juuri näiden taitojen tukemiseen.

Sosioemotionaalisen kompetenssin rakentumiseen vaikuttavat minäkuva, itsetunto, kiintymyssiteet, odotukset sekä uskomukset. Sen juuret ovat lapsuudessa, varhaisissa kiintymyssuhteissa, joissa lapsen tulisi saada hyvää hoitoa ja huolenpitoa. Ne ovat lapsen elämän ensimmäisiä vuorovaikutussuhteita ja siksi elämän ja tulevaisuuden kannalta hyvin merkityksellisiä. Myöhemmin lapsuudessa lapsi opettelee vertaissuhteissa sosioemotionaalisia taitoja. Niissä lapsi oppii erilaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Lapsi tai nuori saattaa kokea myös pitkälle elämään vaikuttavia tapahtumia, joilla on vaikutus hyvinvointiin sekä sosiaaliseen sopeutumiseen. Sosioemotionaalisen kompetenssin kehittymiseen sekä yksilön psykososiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavat myös koulukokemukset, itsearvostus, minäkäsitys sekä vahva itsetunto. (Kuorelahti ym. 2012, 284; Hotulahti ym. 2008, 119.)

2.1 Sosiaaliset taidot

Neitolan (2013, 101) mukaan lapsi tarvitsee monia sosiaalisia taitoja toimiakseen taitavasti kaverisuhteissa. Näitä taitoja ovat muun muassa yhteistyökyky, prososiaaliset taidot, sosiokognitiiviset taidot, tunnetaidot, kyky liittyä ryhmään sekä ongelmanratkaisukyky pulmallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Keskeisiin sosiaalisiin taitoihin kuuluvat myös taito nimetä tunteita, ryhmässä olemisen ja toimiminen, kuunteleminen, jakaminen, vuorottelu sekä aggressiivisten tunteiden säätely (Ahonen, Majoinen & Marjanen 2013, 69).

Lapsen ja hoitajan välisellä kiintymyssuhteella on merkitys lapsen tuleviin vuorovaikutussuhteisiin. Turvattomasti kiinnittyneellä lapsella on usein enemmän haasteita vastavuoroisissa suhteissa kuin turvallisesti kiinnittyneillä. Turvallisesti kiinnittynyt lapsi kykenee paremmin vastavuoroiseen suhteeseen,

solmii helpommin ystävyysuhteita sekä osaa ratkaista ongelmia rakentavammin. Kiintymyssuhteen laatu ja vuorovaikutussuhteet ovat siis vahvasti yhteydessä osallisuuden kokemuksen muodostumiseen. Nämä suhteet ovat usein hyvin läheisiä ja pitävät sisällään molemminpuolista kiintymystä sekä vastavuoroisuutta. Lapsen ystävyysuhteisiin kuuluu usein myös hymyjä, katseita, koskettamista, puhetta sekä tunteiden jakamista. (Ahonen ym. 2006, 54–55.)

Ongelmat kaverisuhteissa heijastuvat suoraan lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tästä syystä sosiaalisten taitojen vahvistaminen ja tukeminen lapsuudessa on ensisijaisen tärkeää. (Ahonen ym., 68.) Onnistunut sosiaalinen vuorovaikutus kaverisuhteissa edellyttää lapselta kykyä säädellä omia tunteitaan sekä niihin liittyvää toimintaa, ilmaista omia tunteita, tunnistaa toisen tunteita sekä reagoida niihin oikealla tavalla (Neitola 2013, 101). Puutteelliset sosiaaliset taidot voivat johtaa jo esiopetusiässä kiusaamiseen. Kiusaajilla on usein haasteita konfliktien hallinnassa sekä kavereiden tukemisessa. Kiusaamisen uhreilla taas havaittiin huomattavia haasteita kyvyssä liittyä vuorovaikutukseen ja pitää sitä yllä. (Repo 2015, 126.)

Ikävuodet 5–6 ovat sosiaalisten taitojen kehittymisen kannalta merkittäviä. Puhumaan oppiminen edistää kehitystä huomattavasti sillä kielitaidon avulla lapsi pystyy uudenlaiseen vuorovaikutukseen muiden kanssa. Usein tämä näkyy haluna leikkiä yhdessä toisten lasten kanssa mielikuvitus- ja roolileikkejä. Myös sääntöleikit ja -pelit alkavat kiinnostaa. Viisivuotiaana lapsi oppii ymmärtämään sosiaalisten suhteiden pysyvyyden sekä kokee yhteenkuuluvuutta. (Ahonen ym. 2006, 54, 61.) Prososiaalinen ja sympaattinen käytös ikätovereita kohtaan alkaa näkyä lapsen ollessa viisivuotias (Kokkonen 2010, 83). Prososiaalista käytöstä ovat esimerkiksi lohduttaminen, toisen auttaminen, yhteistyö, jakaminen sekä anteliaisuus (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 128). Vuorovaikutustilanteet ikätovereiden kanssa ovat kehityksen kannalta hyvin merkittäviä, sillä niiden kautta lapsi alkaa ymmärtämään erilaisia häneen kohdistuvia käyttäytymisen odotuksia. Myös ymmärrys sosiaalisista vuorovaikutustilanteista kasvaa. 5–7 -vuotias lapsi on jo taitava käyttämään sosiaalisia taitoja omaan, ja kaverin tunne-

elämään liittyvissä asioissa sekä osaa reagoida empaattisesti. (Kokkonen 2010, 83–84.)

Ahosen ym. (2006, 55, 109) mukaan esikouluikäisen lähestyessä lapsen taidot sosiaalisissa suhteissa kehittyvät huomattavasti ja kaverisuhteiden merkitys kasvaa edelleen. Seitsemänvuotias lapsi kykenee jo ottamaan muiden ehdotuksia ja mielipiteitä huomioon sekä vastamaan niihin, säätelemään omaa toimintaansa pyydetyllä tavalla, jakamaan leluja ja muita tavaroita toisten lasten kanssa sekä odottamaan omaa vuoroaan. Lapsi opettelee kaverisuhteissa jakamista, pelisääntöjä sekä vuorottelua ollessaan 7–8-vuoden ikäinen. Lapsi viihtyy parhaiten samaa sukupuolta olevien kavereiden seurassa ja heidän kanssaan lapsi harjoittelee sukupuolelle tyypillistä käyttäytymistä sekä oppii itsenäisyyteen, kielelliseen kehitykseen, fyysisiin suorituksiin ja tietoihin liittyviä taitoja samalla, kun sosiaaliset taidot kehittyvät. Tässä iässä lapsi luo syvempiä ystävyyssuhteita tutustumalla ensin kavereiin kunnolla (Kokkonen 2010, 84).

2.2. Itsesäätely- ja tunnetaidot

Lapsen tunne-elämän kehitys tapahtuu vuorovaikutussuhteissa toisten ihmisten kanssa. Kehitys alkaa varhaislapsuudessa suhteessa lähimpien hoitajien kanssa, kun lapsen ja hoitajan välille muodostuu kiintymyssuhde. Suhde voi olla turvallinen tai turvaton riippuen siitä, miten vauvan tarpeisiin ja tunteisiin on vastattu. Varhaisella vuorovaikutuksella ja sen laadulla on yhteys tunnekokemuksiin, kehon toimintoihin sekä toimintatapoihin. Kiintymyssuhde muodostaa perustan kaikille myöhemmille ihmissuhteille sekä emotionaalille kasvulle ja kehitykselle. (Keltikangas-Järvinen 2012, 39–40; Kanninen & Sigfrids 2012, 27, 32–34.)

Keltikangas- Järvisen (2012, 63) mukaan lapsella on jo noin viidestä ikävuodesta eteenpäin kykyä ymmärtää, että ihmiset kokevat asioita eri tavalla samassa tilanteessa. Lapsi ymmärtää siis erillisyyden ja yksilölliset tunteet. Hän säätelee jo taitavasti tunteitaan, mutta tarvitsee kuitenkin ajoittain aikuisen tukea. Hän pystyy tuntemaan empatiaa kaveria kohtaan ja reagoimaan

tunteeseen empaattisella käytöksellä. Tutkimusten mukaan hyvillä tunnesäätelykyvyillä on selkeä yhteys hyvinvointiin, tasapainoiseen tunne-elämään sekä itsetuntoon. Tunteet ovat suoraan yhteydessä yksilön toimintaan. Kehityksen edetessä lapsi oppii tulkitsemaan omia ja toisten ihmisten tunteita sekä säätelemään omia tunnetilojaan yhä paremmin. (Poikkeus 2014, 97.) Noin 5-vuoden iässä lapsella on jo verbaalista taitoa ilmaista omia tunteitaan puhumalla. Tämä tukee tunteiden säätelyn kehittymistä. (Kokkonen 2010, 83.) Puheen kehityksen viivästymillä on usein yhteys aggressiivisten tunteiden ilmaisun ongelmiin (Ahonen ym. 2006, 104–106).

Viiden vuoden iässä lapsi tarvitsee kaverisuhteita, sillä niiden avulla lapsen tietoisuus omista tunteista ja tunteita herättävistä tilanteista lisääntyy. Lapsi oppii myös arvioimaan tunteitaan uudella tavalla, ja lisäksi lapsi kiinnostuu myös muiden tunteista. Lapsi alkaa pohtimaan syitä tunteille. Vihan säätelyssä ovat apuna syyllisyyden ja häpeän tunteet. (Kokkonen 2010, 83.) Tyypillisesti 5–6-vuotias lapsi tunnistaa ja nimeää jo ilon, surun, vihan, pelon ja ujouden. Tällöin lapsi osaa käyttää jo tunteitaan hyödyksi, sekä oppii huijaamaan niillä. Lapsen empatiakyky kehittyy, ja hän pystyy tuntemaan empatiaa toisen ihmisen elämäntilannetta kohtaan. 7–8-vuotiaalla lapsella on edellä mainittujen lisäksi taitoa tunnistaa ja nimetä myös syyllisyyden, jännityksen, mustasukkaisuuden, ylpeyden sekä huolestuneisuuden tunteita. (Veijalainen, 2014.)

Kokkosen (2010, 84) mukaan 5–7-vuotiaan lapsella on jo kykyä säädellä tiedostettuja tunteita. Tässä iässä itseilmaisu kehittyy voimakkaasti. Ikätovereidensa seurassa lapsi näyttää tyynen ulkokuoren. Kouluikäinen taas ilmaisee tunteitaan sääntöjä noudattaen myös ihmissuhteissa. Esimerkiksi kaverin näkeminen hymyilyttää. Kouluiän alussa lapsen kyky sietää pettymyksiä paranee, ja lisäksi hänelle kehittyy useampia keinoja säädellä omia tunnetilojaan. Lapsi pystyy peittämään pettymyksen tunteen ja pohtimaan tilanteita uudella tavalla. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2008, 93; Kokkonen 2010, 84.) Lapsen tietoisuus omista tunteistaan on usein jo hyvin kehittynyttä 7–8 vuoden iässä. Hän ymmärtää, että paha olo menee ohi. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2008, 93.) Ongelmanratkaisukyky kehittyy ja lapsen

itseluottamus omaan pärjäämiseen lisääntyy. Lapsi tarvitsee kuitenkin ajoittain hoitajilta tukea tunteiden säätelyyn. (Kokkonen 2010, 84.)

2.3 Sosioemotionaalisen kasvun tukeminen

Leikit ja pelit tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä, sekä tukevat mielenterveyttä. Se on lapselle palkitsevaa toimintaa ja lisää aivojen endorfiinituotantoa. Leikin tuottamat endorfiinit ovat vastavoima alakulolle ja masennukselle. Siksi jokainen lapsi tarvitsee elämäänsä leikkiä. (Hannukkala, Marjamäki, Kosonen & Törrönen 2015, 16–17.) Leikki-ikänsä loppuvaiheessa ja kouluiän alussa lasta kiehtoo erityisesti sääntöleikit ja -pelit, jotka ovat sosiaalisia toimintoja. Näissä leikeissä ja peleissä lasta kiinnostaa sääntöjen noudattaminen sekä kilpailu ikätovereiden kanssa. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2008, 76.) Hännikäisen mukaan pelit ovat myös sääntöleikkejä, ja niissä kolme tärkeintä sääntöä ovat reilu peli, pelin tai leikin vieminen loppuun asti sekä kaikkien leikkijöiden mukana oleminen ja kannustaminen, kunnes peli päättyy. Pelatessaan lapsi voi oppia monia taitoja, mutta peli tulee valita tarkasti. Pelituokioiden lomassa lapsi voi oppia monenlaisia taitoja, kuten sosiaalisia- ja kognitiivisia taitoja. (Ahonen ym. 2013, 62, 65.) Myös leikit voivat tukea vahvasti lapsen sosioemotionaalista kehitystä, sillä yhteisleikissä lapsi on vuorovaikutuksessa ikätovereiden kanssa. Leikin kautta lapsi voi myös työstää hankalia asioita (Laine & Vilkkö-Riihelä 2008, 74). Leikki tukee tunteiden ilmaisua, kaverin tunteisiin eläytymistä sekä uusien taitojen oppimista (Hannukkala ym. 2016, 17).

Lapsen sosioemotionaalista kompetenssia sekä vertaissuhteissa toimimista voidaan vahvistaa monin tavoin koko lapsuuden ajan. Tässä kasvun ja kehittymisen vaiheessa lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa sekä riittävän vahvaa ohjausta. Lapsi oppii tärkeitä taitoja arjessa ja tarvitsee aikuisen tukea erityisesti silloin, kun hän on tilanteessa, joka vaatii tietynlaista osaamista, jota hänellä ei vielä ole. Näissä tilanteissa aikuisen tehtävä on näyttää ja kertoa tarvittavista taidoista. Näin lapsi oppii arjen tilanteissa ja pystyy harjoittelemaan taitoja myös vertaissuhteissaan. (Repo 2015, 126–127.)

3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA JA HEVOSTOIMINTA

Sosiaalipedagogiikan käsite on alun perin syntynyt saksalaisella kielialueella, jossa sitä ensimmäisinä käyttivät saksalaiset koulumiehet ja kasvatusteoreetikot Karl Mager sekä Adolf Diesterweg. 1800-luvun puolivälissä muodostui sosiaalipedagogiikan käsite. Magerin mukaan se oli pedagogiikkaa, joka korostaa kasvatuksen yhteiskunnallista luonnetta, kun taas Diesterwegille se merkitsi pedagogista auttamista yhteiskunnan huono-osaisten parissa. Sosiaalipedagogiikasta on edelleen olemassa monia erilaisia, kilpailevia näkemyksiä, mutta yleisesti sen voidaan ajatella olevan pedagogisten keinojen hyödyntämistä sosiaalisen hädän ja sosiaalisten ongelmien vähentämisessä. (Hämäläinen 1997, 151.)

Sosiaalipedagogiikalla tarkoitetaan siis sosiaalista pedagogiikkaa, johon liittyy vahvasti kasvatusajattelu. Sosiaalipedagoginen ajattelu korostaa yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen merkitystä sekä kasvatuksen yhteiskunnallista yhteyttä. Yhteiskunnalliset ja yhteisölliset näkökulmat korostuvat sosiaalipedagogisessa ajattelussa, joiden avulla pyritään tukemaan ihmisten kasvua ja kehitystä. (Hyvätti 2009, 20.) Sosiaalipedagogiikan kiinnostuksen kohteita ovat yksilön kasvuprosessi yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä sekä kasvatuksellinen, pedagoginen toiminta. Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään tukemaan yksilöiden sosiaalista kasvua sekä ehkäisemään ja lievittämään huono-osaisuutta. (Hämäläinen 1997, 11; Suomen sosiaalipedagoginen seura 2018.)

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa on aina läsnä ajatus yhteisöllisyyden vahvistamisesta ja syrjäytymisen ehkäisemisestä. Erilaiset kasvatukselliset strategiat voidaan kohdistaa tarvittaessa elämän eri osa-alueille, kuten kouluun, vapaa-ajan yhteisöihin, perheisiin, työyhteisöihin sekä asuinyhteisöihin. (Hämäläinen 1998, 158.) Yksilöllä voi olla myös erityinen tarve kasvatukselliselle tuelle. Tällaisia tarpeita voivat olla esimerkiksi vaikeat perhe olot, koulutuksesta tai työstä syrjäytyminen, vammaisuus sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat. Sosiaalipedagogiikan keinoin voidaan pyrkiä lieventämään ongelmia sekä pyrkiä emansipaatioon, jolla tarkoitetaan

elämää tukahduttavista käytännöistä ja rakenteista irtaantumista. (Suomen sosiaalipedagoginen seura 2018.)

Hämäläisen (1998, 158) mukaan ihminen kehittyy yhteisössä, ja terve yhteisö nähdään paikkana, jossa yksilö pääsee kehittymään terveellä tavalla. Tällainen yhteisö tukee kaikkien yksilöiden kasvua sekä antaa kasvulle sen tarvitseman tilan. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa yhteisö nähdään paikkana, jossa on suuri kasvatuksellinen potentiaali. Tätä potentiaalia pyritään hyödyntämään yksilöiden kasvun tukena. Myös epäterveitä ja kasvua estäviä yhteisöjä voidaan pyrkiä muuttamaan ja uudistamaan sosiaalipedagogiikan keinoin.

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa hyödynnetään myös seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa. Seikkailu- ja elämyskeskeisiä menetelmiä voidaan käyttää erityisesti syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien kasvun ja elämänhallinnan tukemiseen. Sen avulla yksilöä voidaan aktivoida myös yhteiskunnalliseen toimintaan, itsensä kehittämiseen sekä osallistumiseen. Esimerkkejä tällaisista sovellutuksista ovat toiminnalliset terapiat ja työkasvatus. (Hämäläinen 1998, 164.)

3.1. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Vuonna 2001 syntyi Suomessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hanke. Hankkeen ”isä” on Kari Koistinen. Hankkeen tavoite oli yhdistää talliyhteisö ja hevoset lastensuojelutyöhön. Juha Hämäläinen, Kuopion yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen professori, osallistui hankkeeseen kehittämällä ideaa yhdessä Koistisen kanssa. Hankkeelle haettiin rahoitusta Opetusministeriöltä, ja hanke toimi ainakin vuodet 2001–2008 sen turvin. Hankkeen tavoitteiksi nimettiin lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Teoriapohjaa käytännön toiminnalle on tuonut tallilla tapahtuvan auttamistyön liittäminen sosiaalipedagogiseen ajatteluun. Lisäksi se on avannut monia uusia mahdollisuuksia. Esimerkiksi useissa perhekodeissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on osa arkea. Näissä

perhekodeissa hevostoimintaa on käytetty erityisesti lastensuojelun nuorten kanssa työskenneltäessä. (Hyvätti 2009, 16.)

Ekolan ja Lipposen (2018) mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan muodot ovat hyvin vaihtelevia riippuen esimerkiksi asiakaskunnasta sekä yksittäisen ohjaajan taustakoulutuksesta. Tästä syystä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käsitteenä hankala hahmottaa, vaikka erilaisuus ja monipuoliset koulutustaustat luovatkin käytännön työn rikkauden. Sosiaalipedagoginen hevostoiminnan voidaan sanoa olevan hevosten parissa tapahtuvaa kuntouttavaa ja ennaltaehkäisevää tavoitteellista toimintaa. Sen avulla voidaan tukea ja kehittää muun muassa sosiaalisia ja kielellisiä taitoja, tunneilmaisua, itsesäätelyä, oman toiminnan ohjausta sekä itsetuntoa. Toiminnan avulla voidaan myös ehkäistä syrjäytymistä. (AiKa-talli 2017.) Toiminta tapahtuu talliyhteisössä ja lähtökohtana on hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus sekä yhteisössä toimiminen.

Toiminta pohjautuu sosiaalipedagogiikan teoriaan, joista erityisesti yhteisöllisyyteen, toiminnallisuuteen, dialogisuuteen sekä elämyksellisyyteen. Näistä neljästä tekijästä muodostuu myös sosiaalipedagoginen työote, mutta niiden painotus toiminnassa voi vaihdella ympäristöstä ja tilanteesta riippuen. Sosiaalipedagoginen työ vaatii tekijältään sensitiivisyyttä. Sen kuuluu olla myös avointa ja vuorovaikutuksellisuutta, jossa asiakas kokee tullessaan aidosti kohdatuksi. (Hyvätti 2009, 17.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa oleellinen kuntouttava tekijä on yksilön omat kokemukset ja oivallukset, joiden kautta kasvua ja oppimista tapahtuu (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2015).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii kaiken ikäisille lapsista ikäihmisiin. Se voi olla lasten ja nuorten parissa tapahtuvaa kuntouttavaa toimintaa, ikäihmisten toimintakyvyn tukemista sekä virkistystoimintaa, kuntouttavaa työtoimintaa sekä kotouttavaa toimintaa maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden parissa. Toiminta voi olla muodoltaan tallilla tapahtuvia yksilö- tai ryhmäkäyntejä, kerhotoimintaa, tallivierailuja ja vierailuja palvelutaloilla, päiväkodeissa sekä kouluissa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2015.) Esimerkiksi AiKa-tallin ponit ovat vierailleet useamman kerran

päiväkodilla sekä koulussa. Lisäksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää päihdekuntoutuksen tukena ja lastensuojelun avohuollon tukitoimena (Hippolis i.a.).

3.2 Sosioemotionaalisen kasvun tukeminen hevostoiminnassa

Mustosen (2008, 41) ja Rönkön (2017, 50) mukaan hevostoiminnan avulla lapsen sosioemotionaalista kasvua voidaan tukea monin tavoin, esimerkiksi hevosen kanssa työskennellessä, tallitöitä tehdessä sekä tehtäviä tehdessä vuorovaikutuksessa muiden lasten ja nuorten kanssa. Hevosen kanssa toimiessa on perustana hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus (Mustonen 2008, 41). Lapsen ja hevosen välinen suhde voi kehittää monia eri taitoja ja ominaisuuksia, kuten kunnioitusta, empatiakykyä, viestintätaitoja, itsesääätelyä, keskinäistä luottamusta, itsevarmuutta, vastuun kantoa sekä kiintymyksen taitoja (Graham & Lindsey 2017, 5).

3.2.1 Vuorovaikutus hevosen kanssa

Hevonen opettaa kommunikoinnin merkitystä sekä sen selkeyden tärkeyttä antamalla välittömän, tarkan ja puolueettoman palautteen ihmisen toiminnasta. Hevosen avulla on mahdollista oppia myös muiden viestien vastaanottamista sekä tulkintaa. (Mustonen 2008, 41; Graham & Lindsey 2017, 5.) Nämä tilanteet lisäävät lapsen tietoisuutta oman käyttäytymisensä vaikutuksista muihin ihmisiin. Lisäksi hevostoiminta voi rohkaista aiemmin puhumattoman lapsen puhumaan. Tällöin tämä taito voidaan siirtää ihmissuhteisiin, jolloin se tukee lapsen sosiaalista kasvua. (Graham & Lindsey 2017; 2, 7.)

Hevostoiminnan on todettu olevan erityisen hyödyllistä lapsille, joilla on vaikeuksia ilmaista verbaalisesti omia tunteitaan, kuten suruaan. Tunteiden ilmaisun vaikeus voi olla myös ikään liittyvä kehitysvaihe, mutta esimerkiksi koteloitunut suru vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen psyykkiseen hyvinvointiin sekä koulumenestykseen. Hevostoiminta antaa tauon suremisesta, jolloin

mielellä on mahdollisuus kehittää uusia tapoja käsitellä surua (Jeffries & Nowinski 2016) sekä harjoitella tunteiden käsittelyä. Toiminnassa voidaan esimerkiksi verrata omia tunnetiloja hevosen tunnetiloihin ja keskustella niistä, sekä siirtää taitoa myös omaan elämään. (Rönkkö 2017, 66.) Voimakkaassa surussa hevostoiminta voi toimia lasta kannattelevana tekijänä siten, että se antaa lapselle hetkellisen tauon suremisesta. Tämä tauko voi auttaa surun käsittelyn taitojen kehittymisessä lapsen mielessä samalla, kun lapsi osallistuu hevostoimintaan. (Jeffries & Nowinski 2016.) Hevosten reaktiot ihmisten tunnetiloihin ovat toisiaan vastaavia: kun ihminen on jännittynyt, myös hevonen jännittyy, ja ihmisen ollessa rauhallinen hevonenkin rauhoittuu. Hevonen peilaa ihmisen tunteita ja tätä kautta tekee ne näkyviksi. Näin lapsen on mahdollista oppia hevosen avulla tunnistamaan ja säätelemään omia tunteitaan. (Mustonen 2008, 41; Rönkkö 2017, 50.) Nämä hevosen näkyväksi tuomat sisäiset prosessit voivat olla sellaisia, joita ihminen itse ei ole vielä tiedostanut. Hevoselle ei pysty valehtelemaan, että kaikki olisi hyvin. Hevostoiminta voi siis lisätä myös yksilön itsetietoisuutta. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2015.)

Tunneilmaisun kehittymisessä hyväksyvän ja turvallisen psyykkisen ympäristön merkitys on suuri. Turvallisessa ympäristössä lapsi uskaltaa epäonnistua sekä näyttää omat tunteensa, kun hän tietää, että se on sallittua ja siitä ei rangaista. Monille lapsille hevosesta tulee turvallinen kaveri, jolle voi osoittaa kaikki tunteet. Ohjaajan rooli on myös merkittävä, sillä hän osaltaan rakentaa turvallista ilmapiiriä lapsen ja hevosen välille. (Rönkkö 2017, 61.) Erään tutkielman mukaan hevostoiminta oli tukenut aggressiivista lasta ja tämän tunnetaitojen kehittymistä hyvin voimakkaasti. Hevostoiminnan avulla lapsi oppi osoittamaan kiintymystä ja ikävää. Myös hänen kykynsä sanoittaa tunteita kehittyi. (Rönkkö 2017, 64–65.)

Hevonen voi toimia keskustelulinkkinä lapsen ja ohjaajan välillä. Lapsen tunnistaessa hevosen tunteita tarjoutuu ohjaajalle mahdollisuus keskustella lapsen kanssa tunteista ja harjoitella tunteiden verbaalista ilmaisua yhdessä. Auttamalla hevosta jännittävässä tilanteessa lapsi voi myös auttaa itseään ja hoitaa siten omia pelkojaan. Hevosen läsnäolo lievittää stressiä ja laskee sydämen sykettä sekä verenpainetta. Hevosavusteista toimintaa voidaan siis

hyödyntää myös sellaisten lasten kanssa, jotka ovat esimerkiksi taipuvaisia ahdistumaan tai jännittämään uusissa tilanteissa. (Graham & Lindsey 2017, 7–8.)

Hevostoiminta tukee myös pettymysten sietokyvyn kehittymistä ja lapsen omien tunnereaktioiden hallintataitoja. Epäonnistumiset voivat olla hyvin voimaannuttavia kokemuksia, mikäli ne saavat lapsen yrittämään uudelleen; mutta toisaalta myös haitallisia, mikäli lapsi lannistuu niistä. Näissä tilanteissa ohjaajan rooli korostuu, ja hänen kannattaa yrittää motivoida lasta yrittämään uudelleen. Myös hevonen voi tukea tätä prosessia, sillä kun hevonen on saanut ihmisiltä positiivista huomiota, niin hevonen antaa silloin ihmiselle fyysistä hyväksyntää. Tällainen toiminta auttaa emotionaalisen kontaktin vahvistamisessa. (Rönkkö 2017, 60.)

Eläimiltä on mahdollista saada epäsuoraa sosiaalista tukea (Graham & Lindsey 2017, 4) ja usein lapsilla syntyy ystävyysuhde hevosen kanssa, joka perustuu vahvaan luottamukseen. Hevoselle on helppo kertoa kaikenlaisista asioista, sillä hevonen ei kerro salaisuuksia kellekään. Suhde hevosen kanssa voi olla hyvin ainutlaatuinen. Toiminnan avulla lapsi voi saada kokemuksia uudenlaisesta kumppanuudesta ja ystävydestä sekä omaa aikaa ja ehdotonta hyväksyntää. Rönkön (2017, 45, 63) mukaan hyväksyntä, lämpö ja läheisyys mitä lapsi saa hevoselta, luo turvallisuuden tunnetta. Kokeakseen itsensä hyväksytyksi lapsen tulee ensin tuntea olevansa erityisen tärkeä hevoselle. Tärkeää on, että lapsi oppii tulkitsemaan hevosen persoonallisuutta. Oikeanlaisen hevosen valinnalla toimintaan on usein merkitystä hyvän luottamussuhteen rakentumisessa.

Kun lapsi hoitaa hevosta ja kokee itsensä tarpeelliseksi sekä rakastetuksi, voi lapsi saada siitä tukea omalle itsetunnolle, itsesäätelylle, viestintätaidoille sekä aloitteellisuudelle (Graham & Lindsey 2017, 5). Hevostoiminta opettaa myös itsestä huolehtimisen taitoja, sillä toiminnan keskiössä ovat usein perusasiat kuten ruoka, lämpö ja puhtaus. Näiden asioiden avulla pyritään mallintamaan asiakkaalle niitä asioita, joista hyvinvointi syntyy. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2015.) Hevostoiminnassa opetellaan tunnistamaan

myös hevosen psyykkisiä ja fyysisiä tarpeita. Tämä taito on yhteydessä empatiakyvyn kehittymiseen ihmissuhteissa. (Mustonen 2008, 42.)

3.2.2 Talliyhteisössä toimiminen

Rönkön (2017, 45) mukaan talliyhteisössä ja -ympäristössä tarjoutuu monia mahdollisuuksia oppia yhdessä tekemisen taitoja erilaisten tallitöiden ja hevosten kanssa työskentelyn kautta matalalla kynnyksellä. Tallilla on mahdollista oppia esimerkiksi työnjaon tekoa, ongelmanratkaisukykyä sekä saada positiivista palautetta. Hevostoiminta hyödyntää ihmisen luontaista tarvetta vastavuoroiseen suhteeseen sekä halua auttaa. Hevonen hyväksyy lapsen ehdoilla. (Graham & Lindsey 2017, 5.) Tallilla joutuu väkisinkin harjoittelemaan sosiaalisia taitoja, sillä talliympäristö on aina sosiaalinen ympäristö. Kommunikaatio voi olla monimuotoista ja tapahtua hevosen, ohjaajan ja muiden tallilla kävijöiden välillä. (Rönkkö 2017, 49.) Hevostoiminta usein rohkaisee arempia lapsia kommunikaatioon muiden lasten kanssa (Jeffries & Nowinski 2016).

Talliyhteisössä on aina säännöt, joissa hevosen hyvinvointi on keskiössä. Hevonen herättää kunnioitusta ja halua noudattaa sääntöjä omalla olemuksellaan. (Mustonen 2008, 43.) Talliyhteisössä toimitaan tasa-arvoisesti ja rauhallisesti ryhmässä. Ryhmätyöskentelyn avulla voidaan tukea lasten sosiaalista prosessimaista oppimista. (Rönkkö 2017, 47.) Hevonen herättää lapsissa lähes aina halun toimia hevosen parhaaksi. Myös itsesuojeluvaisto kehottaa toimimaan omaksi parhaaksi. Tallilla opitut säännöt siirtyvät usein myös tallin ulkopuoliseen elämään, kuten kotiin tai kouluun. Toiminnassa on tietyt rajat, ja myös rajattomat lapset ovat asettuneet rajoihin eikä säännöistä ole tarvinnut muistuttaa jatkuvasti. (Mustonen 2008, 43.)

4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ JA PROSESSIN KUVAUS

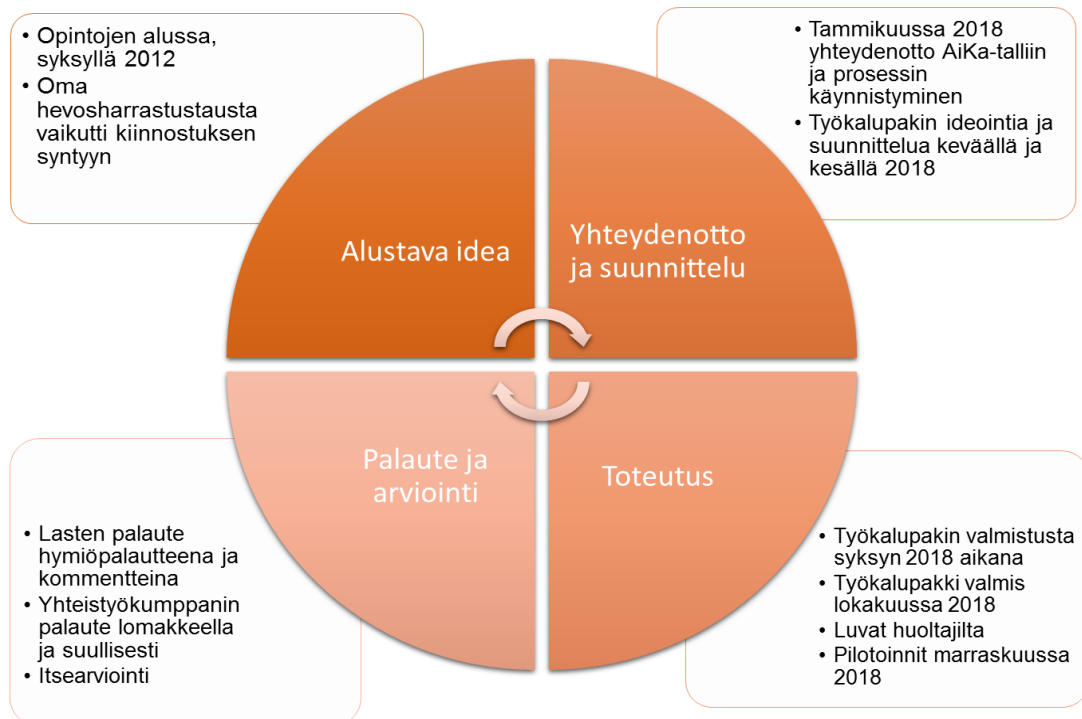
Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja muodoltaan produktio. Produktiomuotoisen työn tarkoitus on tuottaa työelämään jotakin uutta, konkreettista materiaalia. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite työelämässä on toiminnan ohjaaminen ja opastaminen, järjestäminen sekä järjeistäminen (Airaksinen & Vilkkä 2003, 9). Toiminnallisen opinnäytetyön tulee kuitenkin aina olla työelämälähtöinen sekä työelämää kehittävä (Näkki, Pyykkö & Valtonen 2018).

4.1 Työn tarkoitus, tavoitteet ja osallistava kehittäminen

Opinnäytetyöni tarkoitus on ollut valmistaa yhteistyökumppanille työkalupakki, jonka avulla voidaan tukea 5–8-vuotiaiden lasten sosioemotionaalisten taitojen kehitystä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Työkalupakkia käyttävät ohjaajat toimiessaan asiakkaiden parissa. Tavoitteena oli myös se, että työkalupakin harjoitukset ovat lasta kiinnostavia, innostavia sekä helppoja käyttää osana toimintaa. Yhteistyökumppanin erityinen toive oli, että *”Saisi jotakin materiaalia, jolla tukea sosiaalisia- ja tunnetaitoja, koska tosi monilla lapsilla ja nuorilla on niissä haasteita, lisäksi olisi tärkeää, että he oppisivat tervehtimään muita.”* Työkalupakki muodostui näiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Tavoitteenani oli myös lisätä aiheen tunnettavuutta opinnäytetyöni kautta.

Osallistava kehittäminen on opiskelijoiden, työelämän, työntekijöiden sekä asiakaskunnan yhteistä kehittämistyötä. Palveluita kehitetään vuorovaikutuksessa kaikkien prosessiin osallistuvien kanssa. (Gothóni, Hyväri, Kolkka & Vuokila-Oikkonen 2018.) Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen, ja pyrkii vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Se toteutui vahvasti osallistavan kehittämisen periaatteella. Suunnitteluvaiheessa kävimme yhteistyökumppanin kanssa ajatusten vaihtoa sähköpostitse sekä pidimme puhelinpöytäpalaverin, jossa aloitimme varsinaisen pohdinnan ja ideoinnin. Pöytäpalaverin ja yhteisen ideoinnin avulla saimme luotua pohjaa työkalupakille.

Yhteistyökumppani oli mukana kehittämässä työkalupakin sisältöä koko prosessin ajan. Prosessin osallistavaan kehittämiseen osallistuivat myöhemmässä vaiheessa myös yhteistyökumppanin avustaja sekä asiakkaat.



KUVIO 1. Kaavio prosessin etenemisestä

4.2 Toimintaympäristö ja kohderyhmä

Yhteistyötahoni tässä opinnäytetyöprosessissa on AiKa-talli Sipoossa. AiKa-talli on lämminhenkinen talli, joka tarjoaa kuntouttavaa hevostoimintaa ja neuropsykiatrista valmennusta koulupudokkaille, lastensuojelun asiakkaille sekä lapsille ja nuorille, joilla on erityisiä haasteita tai tarpeita. Tallilla järjestetään myös ratsastustunteja, -kurseja ja -leirejä. Myös hoitajatoiminta kuuluu tallin toimintaan. Kaikkea toimintaa ohjaa sosiaalipedagogiset arvot ja ajattelu, ja kaikki ovat ikään katsomatta tervetulleita tallille. AiKa-tallilla on mahdollista opetella monipuolisesti hevostaitoja. (AiKa-talli i.a, b.) Tallilla asustaa 19 hevosta ja ponia, joista kaksi on yksityisomistuksessa, eivätkä täten ole tallin perustoiminnassa mukana. AiKa-tallin kuntouttavasta hevostoiminnasta vastaa erityisopettaja, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja, ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja ja kasvatustieteiden maisteri Aila Kajander. Hän ohjaa kuntouttavaa toimintaa yksilökäynteinä sekä

ryhmille. Toiminnassa on useimmiten mukana myös avustajia. Tallilla työskentelee Kajanderin lisäksi ratsastuksenohjaajaopiskelija sekä tallityöntekijöitä.



AiKa-tallin järjestämä sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii kaikenikäisille ihmisille, joilla on tuen tarvetta; esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi, syrjäytymisvaarassa oleville, koulupudokkaille, kehitysvammaisille sekä henkilöille, jotka tarvitsevat vahvistusta sosiaaliseen toimintakykyyn. (AiKa-talli i.a, c.) Yleisiä toiminnan tavoitteita ovat identiteetin vahvistuminen, osallisuuden kokemuksen vahvistuminen, onnistumisen kokemukset, mielialan kohoaminen sekä tunne oppimisesta ja omasta pärjäämisestä. Hevonen ja talliympäristö on ideaali juuri tällaiseen toimintaan, sillä hevonen suurena eläimenä herättää kunnioitusta, mutta ystävällinen luonne kutsuu vuorovaikutukseen. Hevosen kanssa työskennellessä aistit aktivoituvat monipuolisesti, ja hevonen vaistoa herkästi ihmisen tunnetilat antaen välittömän palautteen toiminnasta. (AiKa-talli 2017.)

Työkalupakki (LIITE 1) on suunnattu ohjaajan käyttöön ja lasten parissa työskentelyyn. Kohderyhmä on 5–8-vuotiaat lapset, joita on asiakkaina jonkun verran. Yhteistyökumppanin ajatus oli, että työkalupakkia voisi hyödyntää myös vanhempien lasten ja nuorten kanssa työskennellessä, sillä psyykinen ja sosiaalinen kehitys ei aina ole ikätasoista. AiKa-tallin hevostoiminnassa voidaan käyttää monenlaisia toiminnallisia ryhmätehtäviä osana toimintaa.

Siellä ovat käytössä esimerkiksi Mahti-kortit ja Vahvuus-varis. (Aila Kajander, henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2018.) Uusien asiakkaiden kanssa pohditaan tavoitteet ja sopivat menetelmät, jotka kirjataan aina päiväkirjaan. Päiväkirjan avulla seurataan asiakkaan kasvua ja kehitystä. (AiKa-talli i.a, c.)



Tallin asiakaskunta on moninainen. Siellä toimii esimerkiksi Erityisen Ihanien – tyttöjen ryhmät kaksi kertaa viikossa. Ryhmissä tytöt saavat vahvaa tukea sekä ohjausta. Ryhmien tarkoitus on tukea ja vahvistaa tyttöjen sosiaalisia taitoja, toiminnanohjauksen taitoja, itsesäätelyä sekä tunteiden tunnistamista ja sanoittamista. Ryhmät opettelevat myös hevos- sekä ratsastustaitoja. Toimintaa ohjaavia tekijöitä ovat vahvuuksien löytäminen, sekä niiden käyttöönotto myös koulussa ja kotona. Nämä ryhmät sopivat myös neuropsykiatrisista pulmista kärsiville lapsille. Ryhmässä tapahtuva ohjaus ja palaute on lapsia kannustavaa sekä rohkaisevaa. (AiKa-talli i.a, a.) Lisäksi tallilla käy nuorisokodin ryhmiä ja Icehearts-ryhmä. Syksyllä 2018 AiKa-tallilla alkoi yhteistyö Järvenpään nuorisopsykiatrisen poliklinikan kanssa. (Aila Kajander, henkilökohtainen tiedonanto 26.10.2018.)

4.3 Suunnittelu

Toiminnallinen opinnäytetyöprosessi lähtee liikkeelle aiheanalyysistä, eli aiheen ideoinnista. Aihetta valitessa kannattaa huomioida oma motivaatio ja valita aihe, joka kiinnostaa ja motivoi, sillä opinnäytetyöprosessi on usein pitkäkestoinen. Aiheen ajankohtaisuuteen ja oman ammatillisen osaamisen syventämiseen kannattaa kiinnittää myös huomiota. (Airaksinen & Vilkka 2003, 22–23.) Jo opintojen alkuvaiheessa, vuonna 2012 mietin, että haluaisin tehdä opinnäytetyön, joka liittyy jollakin tavalla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Vahva hevosharrastustaustani vaikutti tähän voimakkaasti. Tutustuin aiheeseen silloin kunnolla ensimmäistä kertaa, ja se herätti minussa suurta kiinnostusta. Erityisesti sen merkitys ennaltaehkäisevänä työnä sekä syrjäytymisen ehkäisyn roolissa puhutteli minua.

Usein opiskelijat hyödyntävät omia ammatillisia kontaktejaan tai työpaikkaansa selvittämällä heidän tarvetta kehittämistyölle. Tämä edellyttää sitä, että opiskelijalla on suuntaa antava visio aiheesta. (Airaksinen & Vilkka 2003, 23.) Omassa opinnäytetyöprosessissani (KUVIO 1) tämä toteutui siten, että otin yhteyttä AiKa-tallin kuntouttavan hevostoiminnan ohjaajaan tammikuussa 2018. Olimme ennestään tuttuja, sillä olin käynyt tallilla jo joitain vuosia ennen tämän yhteistyön aloitusta. Heillä oli kiinnostusta ja myös tarvetta kehittämistyölle, joten sovimme opinnäytetyöhön liittyvästä yhteistyöstä aluksi suullisesti. Heiltä nousi tarve toiminnalliselle työkalupakille lasten sosioemotionaalisten taitojen tueksi, sillä näissä taidoissa on monella asiakkaalla haasteita. Erityisesti tarpeiksi yhteistyökumppani nimesi tunnetaidot, sosiaaliset taidot sekä muiden tervehtimisen. Ideoimme työkalupakkia yhdessä sekä sovimme ikäryhmästä, joka oli 5–8-vuotiaat lapset. Kirjallisen sopimuksen teko ja allekirjoitus jäi syyskuulle. Sopimukseen kirjasimme muiden ehtojen lisäksi sen, että oikeudet materiaaliin pysyvät minulla ja tallin sekä hevostoiminnan ohjaajan nimi saa näkyä julkisessa raportissa.

Prosessi eteni kevään 2018 aikana ideapaperin esittämisen kautta suunnitteluvaiheeseen. Toimintasuunnitelmalla on opinnäytetyöprosessissa suuri merkitys, sillä sen kautta työn merkittävät tekijät käyvät ilmi: mitä tehdään

ja miksi, kenelle ja missä aikataulussa. Tavoitteiden asettelussa on tärkeää huomioida se, että ne ovat harkittuja, tiedostettuja sekä perusteltuja. Toimintasuunnitelma jäsentää tulevaa prosessia ja siihen olisi tärkeää sitoutua. (Airaksinen & Vilka 2003, 26–27.) Opinnäytetyöni suunnitelma valmistui keväällä 2018. Seminaarissa kävimme ohjaavien opettajien kanssa keskustelua siitä, millaisia tehtäviä työkalupakki tulisi pitämään sisällään. Pohdimme, että se voisi sisältää myös sellaisia tehtäviä, jotka tehdään vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa: ohjaajan, avustajan, ryhmän jäsenten tai talliyhteisön kanssa. Myös yhteistyökumppani koki idean hyväksi. Hevoset ja hevostoiminta kuitenkin kulkee työkalupakin tehtävissä vahvasti mukana, sillä ne kiinnostavat lapsia ja mieleinen toiminta on autenttinen tapa oppia. Lapsi ja nuori oppii parhaiten mukavan yhdessä tekemisen ja olemisen lomassa. Lisäksi kiinnostavat aiheet sitouttavat ja motivoivat lasta toimintaan. Leikki ja leikilliset toimintatavat tukevat lapsen kehitystä hyvin monipuolisesti. (Tigerstedt 2017.)

Työkalupakin sisällön varsinainen ideointi ja suunnittelutyö tapahtui kesän 2018 aikana. Liian tiukka aikataulu osoittautui luovuuden ja ideoinnin esteeksi, joten kun mahdollisuus väljentää opinnäytetyön ja valmistumisen aikataulua oli olemassa, niin tartuin siihen. Tämä vaikutti prosessin etenemiseen positiivisesti. Suunnittelulle teoreettista pohjaa loivat kaikki edellä mainitut teoria sekä hevostoiminnan toiminnallisuus. Hyödynsin ideoinnissa myös omaa, 15 vuoden kokemusta hevosten kanssa työskentelystä. Myös varhaiskasvatusosaamisesta ja -kokemuksesta oli vahva hyöty työkalupakin ideointivaiheessa.

Tutkimusten (Graham & Lindsey 2017, 7; Rönkkö 2017, 65) mukaan hevostoiminnassa opittuja taitoja on mahdollista siirtää omaan elämään ja arkeen. Hyödynsin myös tätä tietoa suunnittelun tukena. Suunnitteluvaihe kesti kauan sillä aluksi luulin, että minun pitää keksiä ja suunnitella kaikki harjoitukset itse. Näin ei kuitenkaan ollut. Lopulta työkalupakkiin valikoitui 11 erilaista tehtävää sekä tunnekortit. Tehtävistä kolme liittyy tunnekortteihin ja loput ovat toiminnallisia tehtäväkortteja. Tunnekortteja valmistin kaksi settiä: pienemmät kortit tunnemuistipeliä varten ja isommat kortit muihin tunnetehtäviin liittyen. Tehtävien valintaa ja suunnittelua ohjasi vahvasti myös

toimintaympäristö, sillä talliympäristö on toimintaympäristönä hyvin erilainen, kuin esimerkiksi päiväkotit. Tunnekorttien ideoinnissa käytin avuksi omaa osaamista, teoreettista tietoa perustunteista sekä 5–8-vuotiaan lapsen tunne-elämän kehityksen vaiheita. Valmistettaviin tunnekortteihin valikoitui seitsemän tunnetta: ilo, suru, kiukku, pettymys, pelko, inho ja häpeä. Osa leikeistä ja toiminnoista on valmiista harjoitteista varioituja, osa itse kehittelemiäni. Osaa valitsemistani harjoituksista olin käyttänyt jo aiemmin opintojeni aikaisissa päiväkotiharjoittelussa eri ikäisten lasten kanssa ja todennut ne toimiviksi sekä lasta innostaviksi. Produktiivisissa töissä tarvitaankin usein aiempaa osaamista ja kokemusta työn aiheeseen liittyen (Näkki ym. 2018).

4.4 Toteutus

Työkalupakin tehtäväkorttien ja hevostunnekorttien luonnostelu alkoi elokuussa 2018. Päädyin lopulta piirtämään hevostunnekortit itse käyttäen tietokoneen Paint-ohjelmaa. Muihin kortteihin tuli leikkejä ja toiminnallisia tehtäviä. Kun tehdään tekstiosuuksia, tulee huomioida, että ne ovat kohderyhmälle sopivia. Myös tekstin ilmaisun tulee olla tavoitteita ja käyttötilannetta huomioivaa. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 51.) Syyskuussa 2018 kävimme yhteistyökumppanin kanssa suunnittelemaani materiaalia läpi, kun se oli vielä sähköisenä versiona. Yhteistyökumppanin kanssa on tärkeää keskustella produktion tekstiosuuksista, sillä häneltä on mahdollista saada työn kannalta merkityksellisiä kommentteja sekä parannusehdotuksia (Airaksinen & Vilkkä 2003, 129). Sain positiivista palautetta tehdystä työstä ja fyysisten korttien valmistus alkoi. Valitsin hevostunnekorttien ja niihin liittyvien tehtävien pohjaksi samanvärisen, vaalean vihreän kartongin. Toiminnallisille tehtäväkorteille valitsin kirkkaan violetin pohjan. Isot tunnekortit saivat pohjakeen mahdollisimman saman värisen kartongin, kuin hevosten taustalla oleva väri. Korteista tuli fyysisesti valmiita lokakuun alussa. Valmistin myös kolme erilaista hymynaamaa hyymiöpalautetta varten. Ne tein kokonaan käsin.

Materiaalin valmistumisen jälkeen alkoi pilotointien suunnittelu. Ryhmät valikoituivat yhteistyökumppanin kokemuksen perusteella ja sovimme, että

pilotointiin osallistuu neljä lapsiryhmää. Valmistin lasten ja nuorten huoltajille lupalaput (LIITE 2), jotka yhteistyökumppani jakoi heille. Suunnitellun kuvan ja videon avulla dokumentoinnin jouduimme jättämään pois, sillä siihen emme saaneet kaikilta lupaa. Pilotoinnit alkoivat, kun kaikkien osallistujien luvat olivat kunnossa. Pilotointien suunniteltiin toteutuvan kaksi kertaa kunkin ryhmän kanssa siten, että minä ohjaan toimintaa kuusi kertaa ja yhteistyökumppani kaksi kertaa tietyille ryhmille. Tämä kuitenkin muuttui prosessin edetessä. Lopulta ohjasin pilotointeja neljä kertaa ja yhteistyökumppani kolme kertaa. Tavoitteena tällä pilotointikertojen jakamisella oli se, että myös tallin kuntouttavasta toiminnasta vastaava ohjaaja saa tuntumaa materiaaliin ja pystyy antamaan palautetta siitä, sekä kertomaan omia kokemuksia tehtävien ohjaamisesta.

Pilotoinnit toteutuivat marraskuussa autenttisessa ympäristössä, AiKa-tallilla Sipoossa osana ryhmien normaalia toimintaa, sillä työkalupakin harjoitukset sopivat hyvin ryhmien alkuun (Aila Kajander, henkilökohtainen tiedonanto 26.10.2018). Jokaiselle pilotointikerralle suunniteltiin 1–2 harjoitusta riippuen ryhmästä, lasten tarpeista, käytettävissä olevasta ajasta sekä lasten ja nuorten sen hetkisistä voimavaroista. Ryhmissä olevien lasten ja nuorten ikäjakauma oli 7–15 vuotta. Jokaisella pilotointikerralla noudatettiin lapsille ja nuorille tuttua toiminnan kaavaa (KUVIO 2.), jotta turvallisuuden tunne säilyisi uudesta tilanteesta ja ohjaajasta huolimatta. Yhteistyökumppani oli aina mukana toiminnassa. Ohjaamieni tuokioiden kesto oli 15–20 minuuttia, mutta yhteistyökumppanilla joidenkin tuokioiden kesto oli pidempi, sillä hän valitsi myös sellaisia tehtäviä, joita tehdään hevosten ja ponien parissa toimien. Tehtävien pilotointiin osallistui yhteensä 10 lasta ja nuorta.



Muiden ryhmien kanssa pilotoitiin *Muistipeliä* kahteen kertaan, sekä *Miltä tuntuu?*-tehtävää kerran. Ensimmäiseen muistipelin pilotoitinkertaan osallistui kaksi 7-vuotiasta lasta. Lapsilla oli mahdollisuus valita kahdesta tehtävästä toinen, ja tehtäväksi valikoitui muistipeli. Olimme yhteistyökumppanin kanssa etukäteen arvioineet lasten tarpeet huomioon ottaen, että mistä tehtävistä lapset voisivat hyötyä eniten. Lapset osallistuivat peliin aktiivisesti nimeämällä tunteita, mutta toisella lapsella oli haasteita ja hän tarvitsi enemmän tukea. Saimme kuitenkin vietyä pelin loppuun asti. Muistipeliä pelattiin vielä uudelleen toisen lapsen ja avustajan kanssa. Tällä kertaa peliä pelattiin niin, että löydetyt parit ovatkin yhteisiä. Näin mahdolliset pettymykset olisivat lievempiä eikä voimakkaita kilpailutilanteita pääse syntymään. Pelaajat olivat aktiivisesti mukana, mutta kiire ponin luokse vaikutti keskittymiseen. Pelin lomassa nimesimme ja tunnistimme erilaisia tunteita korttien avulla. Peli vaikutti toimivan hyvin myös tällä avustajan ehdottamalla tavalla.



Seuraavalla kerralla 7-vuotiaiden lasten kanssa pilotoitiin *Miltä tuntuu?*-tehtävää. Lapset olivat innostuneita ja heittäytyivät mukaan. He osoittivat ilmeillään aina kulloiseenkin kysymykseen liittyvän tunteen täysin spontaanisti ja pyytämättä. Isoja tunnekortteja käytettiin pilotoinnin aikana apuna myös tilanteessa, jossa yhteistyökumppani kävi lasten kanssa edellistä kertaa läpi. Lapset osoittivat ystävällisyyttä ja huomaavaisuutta toisiaan kohtaan. Pilotoinnissa oli mukana myös kissa, jonka avulla lapset siirsivät puheenvuoroa aina seuraavalle.

4.5 Arvioinnin toteutus

Arviointi kuuluu osana toiminnalliseen opinnäytetyöhön ja sen oppimisprosessiin. Opiskelijan tulee itsearvioinnissa kiinnittää huomioita erityisesti työn ideaan, toteuttamistapaan, prosessin raportointiin, kieliasuun sekä omaan ammatilliseen kasvuun. Itsearviointia tulee tehdä kriittisellä ja pohtivalla otteella. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 154–160.) Toteutin itsearviointia kirjaamalla pilotointien jälkeen ylös omia kokemuksia, oivalluksia ja ajatuksia. Reflektoin oppimaani ja pohdin prosessin kannalta merkityksellisiä tekijöitä. Arvioin työn tulosta eli työkalupakkia, peilaamalla sitä teorian tietoon sekä arvioin asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Jotta tavoitteiden saavuttamista voisi arvioida objektiivisesti ja realistisesti, on suositeltavaa pyytää palautetta myös kohderyhmältä. Tämä tukee myös itsearviointia. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 157.) Laadin yhteistyökumppanille palautelomakkeen (LIITE 3), jonka avulla hän antoi kirjallista palautetta työkalupakista sekä ohjaamistaidoistani pilotointikerroilla. Hän antoi myös vapaamuotoista suullista palautetta. Lomaketta suunnitellessa on tärkeää huomioida vastaajan näkökulma ja tehdä lomake sen pohjalta. Lisäksi kysymysten on oltava työn tavoitteisiin pohjautuvia, selkeitä sekä johdonmukaisia. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 59–61.) Lapsilta ja nuorilta pyysin palautetta hymiöiden (LIITE 4) ja kommenttien avulla. Yhteistyökumppanin ja asiakkaiden antamalla palautteella on suuri merkitys, kun arvioin tavoitteiden toteutumista kohdassa 5.

5 ARVIOINTI

5.1 Lasten palaute

Pyysin jokaisella pilotointikerralla lapsilta palautetta eri väristen hymynaamojen avulla. Ennen palautteenantoa kerroin lapsille hymiöiden merkityksen ja kävimme läpi, mitä mikäkin hymynaama tarkoittaa. Vihreä hymynaama tarkoittaa "Kivaa!", keltainen hymynaama "Ihan ok" ja punainen hymynaama "Tylsää". Lisäksi jokaisella osallistujalla oli mahdollisuus kommentoida tehtävää ja sen tekemistä. Spontaaneina apukysymyksinä kommentoinnin tukena toimivat *"Mistä tykkäsit / Mistä et tykännyt?"* ja *"Mikä oli kivaa?"*.

Lasten antama palaute oli pääosin positiivista. Muutama palaute sijoittui keltaisen ja vihreän hymynaaman välille ja yksi palaute oli punainen hymynaama, eli tehtävän tekeminen oli lapsen mielestä tylsää. Punaisen hymynaaman antanut lapsi kertoi, ettei pidä korttipeleistä. Hän ilmaisi palautettaan myös vahvasti ilmeillä, eleillä ja äänenpainolla. Monet lapsista hymyilivät antaessaan palautetta. Lapsi kommunikoi usein käyttäen kerronnan tukena myös muita tapoja viestittääkseen omaa kokemustaan. Lapsi voi ilmaista sitä puheen lisäksi juuri äänenpainolla, ilmeillä, eleillä tai leikkien. (Roos 2006, 39.) Lapset ja nuoret kommentoivat tehtäviä ja niiden tekemistä hyvin yleisesti sanomalla *"Kaikki oli kivaa!"*. Tämä palaute tuli useammalla pilotointikerralla. Lapset kertoivat tykänneensä tehtävän tekemisestä. Joillakin pilotointikerroilla lapsilla tuntui olevan kova kiire ponien luokse.

5.2 Yhteistyökumppanin palaute

Pyysin palautetta yhteistyökumppanilta kirjallisesti lomakkeen avulla. Yhteistyökumppanilla on päävastuu kuntouttavasta toiminnasta, ja hän on tallin ainut koulutettu hevostoiminnan ohjaaja, joten pyysin palautetta vain häneltä. Hän antoi myös spontaanisti suullista palautetta tehtävistä ja

ohjaamisesta jokaisen pilotoinnin jälkeen, mikäli aikaa ja mahdollisuus siihen oli.

Työkalupakin sisällön hän totesi olevan tarpeeseen sopiva. *”Sisältö oli monipuolinen ja helposti muokattavissa ikätasoon sopivaksi.”* Myös korttien ulkoasu sai yhteistyökumppanilta kiitosta. *”Kaikki kortit ja ohjeet niissä olivat selkeitä ja helposti luettavia sekä ymmärrettäviä. Hevosen tunnetilan välittäminen kuvan välityksellä ei ole mitenkään helppo asia. Hevosen merkit ja signaalit ovat usein pieniä eikä lapset osaa niitä lukea. Mutta kuvien avulla on helppo pohtia ja oppia hevosen tunteita ja tunnetiloja.”* Hän totesi palautteessaan työkalupakin olevan helppokäyttöinen ja sopivan erinomaisesti juuri sellaisilla ryhmille, joita heillä tallilla on asiakkaina. Onnistuneeksi asiaksi työkalupakissa yhteistyökumppani totesi selkeyden. Lisäksi hän koki työkalupakin tehtävät helposti toteutettaviksi. Kehitettäväksi kohdaksi hän mainitsee *Säätelyharjoitus*-tehtävän. *”Se, jossa ehdotetaan, että lapsi juoksuuttaa ponia, on varmasti liian vaativa tehtävä useimmille erityisasiakkaille. Tai sitten valitun ponin pitää olla todella asiansa osaava.”*

Pyysin yhteistyökumppanilta palautetta myös ohjaamistaidoistani pilotointikerroilla. Hän antoi hyvin positiivista ja ammatillista kasvua tukevaa palautetta. *”Opiskelija veti tuokiot ja tehtävät hyvin. Ohjeet olivat selkeitä. Opiskelija käytti apukysymyksiä, jos lapsi ei oikein tiennyt miten edetä tai vastata. Vaikka joku lapsista hieman jumitti tehtävän äärellä, opiskelija ei yhtään hikeentynyt, vaan rauhallisesti kykeni avustamaan lasta hieman muuttamalla tehtävää. Tarvittavaa joustoa löytyi. Opiskelija oli selkeä ja johdonmukainen ja erittäin ystävällinen ja huomaavainen lapsille. Ajankäyttö oli hyvin suunniteltu.”*

5.3 Itsearviointi

Työkalupakkini sai sekä yhteistyökumppanilta että asiakkailta positiivista palautetta. Työlleni asetetut tavoitteet, jotka olivat helppokäyttöinen, lapsia innostava ja kiinnostava, sosioemotionaalaisia taitoja tukeva työkalupakki toteutuivat palautteen perusteella hyvin. Valmistamani työkalupakki on

vahvasti työelämälähtöinen. Se pohjautuu teoriaan ja omaan osaamiseen sekä vastaa palautteen perusteella yhteistyökumppanin tarpeeseen monipuolisella, helposti muokattavalla sisällöllään. Koen onnistuneeni erittäin hyvin ja saavuttaneeni työkalupakille asetetut tavoitteet.

Oma työskentelyni oli aktiivista, osallistavaa ja kehittävää prosessin eri vaiheissa. Pilotointien kautta pääsin itsekin kokeilemaan työkalupakin käyttöä sekä erityisryhmien ohjausta, joka oli itselleni uusi kokemus. Koin työkalupakin helppokäyttöiseksi ja käytännössä hyvin toimivaksi. Sen sisältö on monipuolinen ja jokaiselle ryhmälle oli helppo löytää sopiva tehtävä. Tunnekortit olivat selkeitä, ja lapset tunnistivat kaikki tunteet omista lähtökohdistaan käsin. Tehtävien ohjeistukset olivat sekä minun että yhteistyökumppanin mielestä riittävän selkeät, sillä lapset pääsivät helposti tehtäviin kiinni.

Prosessin suurin haaste oli tiukka aikataulu, joka näkyi vahvana uhkana kesällä 2018. Yksi suurimmista haasteista, joita opinnäytetyön tekijä useimmiten kohtaa, on aikataululliset ongelmat. Aikataulussa pysyminen voi olla vaikeaa ja kiireen tuntu olla jatkuvaa. (Airaksinen & Vilka 2003, 160.) Olimme yhteistyökumppanin kanssa sopineet aikataulusta vasta alustavasti, joten sen venyminen ei ollut ongelma. Liian tiukka aikataulu ei myöskään antanut tilaa luovuudelle, joten aikataulua väljennettiin. Työskentely olisi vaatinut vieläkin väljemmän aikataulun, sillä osa tehtävistä jäi pilotoimatta aikataulullisista syistä. Siksi kaikkien tehtävien luotettava arviointi tässä tilanteessa on mahdotonta. Pilotoimatta jääneet tehtävät ovat *Johtamisharjoitus*, *Säätelyharjoitus*, *Hevosenhoitoleikki*, *Moikkausleikki*, *Tunnepantomiiimi* sekä *Luottamusharjoitus*. Varhaiskasvatuksen kentällä olen lasten kanssa kuitenkin tehnyt vastaavia tehtäviä jo aiemmin. Olemme tehneet kyseisistä tehtävistä seuraavat: *Hevosenhoitoleikki* muutettuna *autonpesuleikiksi* ja *eläintenhoitoleikiksi* sekä *Luottamusaharjoitus* – tehtävän jumpan muodossa. Näissä tilanteissa ja toimintaympäristöissä olen todennut tehtävät toimiviksi ja lasta kiinnostaviksi.

Tiukkaan aikatauluun vaikuttivat monet tekijät ja osaan niistä ei pystynyt itse vaikuttamaan. Tuokiot pidettiin ryhmien oman toiminnan sisällä, sillä erilliset pilotoitokerrat olisivat voineet vaikuttaa lapsiin negatiivisella tavalla. Lisäksi ryhmillä on aina oma toiminta-aikansa, joka on vaihtelevasti tunnista lähes kahteen tuntiin. Myös hevosten kanssa toimimiseen tuli jättää riittävästi aikaa, ja lisäksi ottaa huomioon lasten erityiset tarpeet ja haasteet. Jokaiselle pilotoitokerralle otettiin lopulta vain yksi tehtävä. Minun ohjaamillani pilotoinneissa lasten kiire ponien luokse oli vahvasti aistittavissa. AiKa-tallin toimintatapa on se, että mahdolliset tehtävät tehdään alussa (KUVIO 2.), jonka jälkeen siirrytään toimimaan hevosten parissa. Lapset kyllä keskittyivät ja olivat kovin kiinnostuneita tehtävistä, joita teimme, mutta niiden päätyttyä rynnättiin ulko-ovelle. Joillain kerroilla jouduin pyytämään lapsia hetkeksi palaamaan pöydän ääreen, jotta he voisivat antaa palautetta. Palaute annettiin, mutta kommentit jäivät lähes jokaisella kerralla tasolle ”*Kaikki oli kivaa*”. Mikäli pilotoinnit olisivatkin toteutuneet ryhmän lopussa tai keskellä niin, että lapset olisivat jo päässeet toimimaan hevosten parissa, niin lapset olisivat ehkä malttaneet antaa palautetta enemmän suullista palautetta. On tärkeää, että tehtävien pilotoinnille varaa riittävästi aikaa. Jos pilotointeja olisi tehty vielä seuraavana kuukautena, olisi kaikki tehtävät saatu pilotoitua.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

Sosioemotionaalisten taitojen tukeminen on tärkeää. Koivulan ja Laakson (2017, 116) mukaan pystyäkseen toimimaan taitavasti kaverisuhteissa, tulee lapsen osata käyttäytyä sosiaalisesti vastuullisella tavalla. Tähän lapsi tarvitsee sekä emotionaalisia että sosiaalisia taitoja. Viitaten alun teoriaan (Ekola & Lipponen 2018) ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kirjavaan kenttään voi todeta, että taitojen tukeminen talliympäristössä riippuu paljon tallista, sen toimintatavoista, ohjaajan koulutuksesta sekä laajemmin toimintaympäristöstä. Ihan pienellä tallilla ei ole samanlaista mahdollisuutta yhteisölliseen toimintaan ja sosiaaliseen kasvuun kuin esimerkiksi AiKa-tallilla, sillä ihmiskontaktien määrä jäisi vähäiseksi. AiKa-tallilla asustaa parikymmentä hevosta ja ponia sekä käy kohtalaisen paljon asiakkaita. Tällaisessa yhteisössä toimiminen tukee väistämättä sosiaalista kasvua.

Emotionaalisen kasvun tukeminen on helpompaa hyvin pienessä talliyhteisössä vuorovaikutuksessa hevosen kanssa. Mielestäni kuntouttava hevostoiminta toimii parhaiten näin erillisenä toimintamuotona kuin niin, että toimitaan ison ratsastuskoulun lomassa. Se voi olla esimerkiksi erityisasiakkaille hyvin raskasta ja kuormittavaa. AiKa-tallilla sosioemotionaalisen kasvun tukemisen mahdollisuudet ovat erinomaiset riippumatta ryhmän koosta. Taitojen kehittymistä tukee erityisesti talliyhteisö ja siinä toimiminen, vuorovaikutus hevosen kanssa sekä ohjaajan ammattitaito. Erityisen tärkeää sosioemotionaalisen kasvun tukemisessa paikasta riippumatta, on lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus. Kasvattajan vuorovaikutustavoilla ja sensitiivisyydellä on huomattava vaikutus lapsen sosioemotionaaliseen kehitykselle. Sosioemotionaalista kasvua tukee myös kasvattajien ja lasten välinen tunnepuhe siitä, missä tunteet tuntuvat, miltä ne tuntuvat ja miten niiden kanssa voisi pärjätä. Tärkeää on keskustella lasten kanssa myös tunteiden säätelystä. (Koivula & Laakso 2017, 122–123.) Tällaista tunnepuheen kulttuuria voisi vahvistaa vielä enemmän osaksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa, sillä sosiaaliset taidot voivat kehittyä vasta, kun tunnetaidot ovat riittävällä tasolla (Koivula & Laakso 2017, 122).

Pilotointikertojen aikana tunnekortit osoittautuivat hyvin monitulkintaisiksi tunnepuheen herättäjiksi. Eräs osallistuja näki pelkokortissa hämmästyksen, ja toinen osallistuja vihakortissa pelon. Olin pohtinut, että isojen tunnekorttien toisella puolella voisi olla tunteen nimi, mutta pilotointien kautta päädyin ratkaisuun, että se ei ole tarpeellista, sillä lapset luovat tunnekorteista omia tulkintojaan. Kortit loivat myös tuttuuden tunnetta. Olin pyrkinyt piirtämisessä siihen, että osa hevosista muistuttaa tallin hevosia: *"Meidän Viki!"* huudahti yksi osallistujista kortteja tutkiessamme.

Avustajalta tuli eräällä pilotointikerralla kehittämisidea muistipeliin, jota kokeilimme spontaanisti myöhemmin toisen ryhmän kanssa. Pelasimme muistipeliä niin, että löydetyt parit olivatkin yhteisiä. Pelaaminen onnistui myös näin ja ehdotus osoittautui erittäin toimivaksi. Uskon, että se on sopiva tapa pelata erityisesti sellaisten lasten kanssa, joiden kilpailunhalu on todella kova tai pettymysten sietokykyä ei juurikaan ole. Toisella pilotointikerralla yhteistyökumppani käytti tunnekortteja edellisen käynnin tapahtumien sanoittamiseen. Voinen siis todeta, että tunnekortit osoittivat olevansa monikäyttöisiä ja sovellettavissa hyvin yksilöllisiin tarpeisiin.

Tunnekortit ja tehtävät ovat helppokäyttöisiä ja muunneltavissa sopiviksi erilaisille ryhmille. Niitä pystyisi myös jatkojalostamaan kehittelemällä esimerkiksi tunnekorttien ympärille lisää tehtäviä, kuten tunnealiaksen tai tunnelotto-pelin. Lapsia ja nuoria voisi myös osallistaa kehittämistyöhön sekä jatkojalostukseen. Yhteistyökumppani totesi palautteessaan, että *Sääätelyharjoitus* – tehtävä voi olla liian haastava erityisasiakkaille, tai sitten tehtävään valittavan ponin tulisi olla hyvin asiansa osaava. Valinnoilla on suuri merkitys tehtävien sujumisen ja tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Vaikka tehtävä olisi joillekin haastava, niin riittävän rauhallisen ja luotettavan ponin kanssa sekin voi onnistua, ja lapsi saada onnistumisen kokemuksia ja mahdollisesti hiljalleen myös tukea omalle tunnesäätelylleen.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Hyvien tieteellisten toimintatapojen noudattaminen luo tutkimukselle luotettavuutta sekä uskottavuutta. Luotettava tutkimus on toteutettu tiettyjen edellytysten mukaisesti. Tällä tarkoitetaan yksityiskohtaista ja teoreettiselle tiedolle perustuvaa suunnittelua, toteutusta ja raportointia. (Kuula 2011.) Opinnäytetyölläni on alusta asti ollut vahva teoreettinen pohja, joka on luonut työlle tietyt raamit. Teoriatieto on kulkenut mukana läpi prosessin. Tarkka kuvaus prosessin vaiheista ja saadusta palautetta luo työlleni läpinäkyvyyttä ja sitä kautta myös luotettavuutta. Kun tehdään opinnäytetyötä, lähdekritiikin käyttö on välttämätöntä, sillä aiheeseen liittyvää tietoa voi olla tarjolla paljon. Lähteiden valinnassa tulee toimia harkiten sekä olla lähdekriittinen. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 72.) Lähteitä hakiessani ja valitessani hyödynsin erilaisia tietokantoja. Etsin ja käytin mahdollisimman uutta tietoa. Käytin myös muutamaa englanninkielistä lähdeä, jotka pohjautuivat tutkimuksiin.

Lapset kuuluvat lain mukaan suojeltaviin erityisryhmiin, ja siksi lapsilla ei lain mukaan ole täysvaltaista valmiutta päättää omasta osallistumisestaan tutkimuksiin. Jotta lapsi voisi osallistua tutkimukseen, tarvitaan tämän huoltajalta lupa. Lapsi itse viimekädessä päättää lupien saamisen jälkeen, haluaako hän osallistua vai ei. (Kuula 2011.) Myös produktiota tehdessä on eettisesti oikein pyytää lasten vanhemmilta lupa siihen, että lapsi saa osallistua toimintaan. Tämä oli edellytys pilotointikertojen toteutumisen kannalta. Laadin huoltajille lomakkeen, jossa kerroin työstäni sekä pilotoinneista, ja pyysin lupaa, että hänen lapsensa saisi osallistua työkalupakin pilotointiin. Lisäksi jokaisen pilotointikerran alussa kysyin lapsilta, että tehdäänkö tällainen tehtävä. Jokaisella oli vapaus olla osallistumatta toimintaan niin halutessaan. Aloitimme pilotoinnit vasta, kun kulloiseenkin ryhmään osallistuvien kirjalliset luvat olivat kunnossa. Toisinaan se edellytti sitä, että yhteistyökumppani tai minä olimme huoltajia vastassa ennen ryhmän alkua, sillä osa huoltajista oli antanut luvan suullisesti. Yhden ryhmän kanssa jouduin pohtimaan miten toimin, sillä emme olleet saaneet kirjallista lupaa yhden lapsen huoltajalta.

Suullinen lupa kuitenkin oli, joten hän sai osallistua. Pilotoinnin jälkeen sain luvan myös kirjallisena.

Opinnäytetyön tekijällä on eettinen vastuu työn jokaisesta vaiheesta ja valinnasta. Erityistä tarkkaavaisuutta tulee noudattaa aineistojen hankinnassa, käytössä sekä säilytyksessä. (Gothoni 2018.) Tämän produktion kohdalla se liittyy erityisesti lupalappujen säilyttämiseen, sillä ne sisältävät osallistujista hyvin yksityiskohtaisia tietoja. Olen säilyttänyt salassa pidettävää tietoa sisältäviä papereita yksityisessä paikassa. Prosessin päätyttyä tuhoan paperit asianmukaisella tavalla hyvää tutkimusetiikkaa noudattaen.

Palautelomakkeen pilotointituokioiden suunnitteluun liittyvä kysymys *Miten arvioisit opiskelijan tuokioihin liittyvää suunnittelutyötä?* oli yhteistyökumppanille vaikeaselkoinen, joten siihen kohtaan en saanut varsinaista vastausta. Kysymyksiä suunnitellessa on tärkeää pohtia tarkkaan kysymyksen asettelua sekä sen selkeyttä. Lisäksi palautelomakkeen yhteydessä on hyvä olla saatekirje, jossa on myös vastausohjeet. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 59–60.) En ollut tehnyt yhteistyökumppanille varsinaista saatekirjettä, jossa olisi myös vastausohjeet. Saatekirjeen ja vastausohjeiden avulla olisin todennäköisemmin saanut vastauksen myös kohtaan, joka jäi tyhjäksi.

7.2 Oma ammatillinen kasvu

Olen käynyt sosiaalipedagogisesti suuntautuneella tallilla useampia vuosia, ja nähnyt käytännön asiakastyötä sekä kokenut voimakkaan ja yhteisöllisen, sosiaalipedagogisen ilmapiirin. Kaiken kaikkiaan olen toiminut hevosten parissa yli 15 vuotta. Käytin omaa hiljaista tietoa ja käytännön kokemusta harkiten opinnäytetyössäni yhdessä teoretiedon kanssa. Oman osaamisen ja hiljaisen tiedon käyttö korostui erityisesti ideointivaiheessa, jossa hyödynsin tietojani ja kokemuksia samalla varmistaen, että sillä on myös teoreettinen pohja. Näin pystyin hyödyntämään omaa aiempaa osaamistani opinnäytetyöprosessissa.

Sosionomi toimii aina heikoimman puolella edistäen yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksia. Sosionomin ammatilliseen ydinosaamiseen kuuluu kriittinen ja osallistuva yhteiskuntaosaaminen. Tällä tarkoitetaan syrjäytymisen ehkäisyä, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä osallistavia toimintatapoja asiakkaiden parissa toimiessa. Sosionomin varhaiskasvatuksen ydinosaamisen sisällöissä painottuu myös lasten vertaissuhteiden tukemisen tärkeys sekä kuulluksi tuleminen. (Arene ry 2017.) Opinnäytetyöprosessini aikana erityisesti nämä sosionomin osaamisen osa-alueet ovat painottuneet ja vahvistuneet. Valmistamani työkalupakin avulla ja sosioemotionaalaisia taitoja tukemalla on mahdollista ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää lasten ja nuorten osallisuutta ja hyvinvointia. Lisäksi vertaissuhteita tuetaan talliyhteisössä ja ryhmässä toimiessa.

Sosionomin varhaiskasvatuksen ydinosaamiseen kuuluu asiakastyön osalta pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus, dokumentointi ja arviointi (Arene ry 2017). Erityisesti pilotointivaiheessa tätä osaamista tarvittiin ja se vahvistui jokaisen tuokion ohjauksen myötä. Toimintani oli hyvin järjestelmällistä: suunnittelin tuokioita yhteistyössä yhteistyökumppanini kanssa lasten tarpeet ja haasteet huomioon ottaen sekä ohjasin tuokiot joustuen suunnitelmissa aina tarpeen mukaan. Lisäksi dokumentoin toimintaa kirjaamalla olennaisia asioita ja havaintoja ylös ja lopuksi myös arvioin toimintaa. Tässä vaiheessa tarvittiin myös eettistä osaamista. Olen toiminut lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti edistäen ja vahvistaen omalla toiminnallani ja työkalupakin tehtävien avulla heidän osallisuuttaan ja hyvinvointia. Reflektoin myös toimintaani läpi prosessin. Sekin on osa eettistä osaamista. (Arene ry 2017.)

Yksi varhaiskasvatuksen opettajan tärkeimmistä tehtävistä on luoda turvallinen vuorovaikutuksellinen oppimisympäristö, jossa lapsia kannustetaan ja tuetaan myönteisillä keinoilla. Myönteisellä ja arvostavalla vuorovaikutuksella voidaan tukea lapsen itsetuntoa sekä kokonaisvaltaista kehitystä. (Lastentarhanopettajaliitto 2019.) Tätä varhaiskasvatuksen opettajan osaamista tarvittiin erityisesti pilotointikertojen ohjauksessa ja koen sen vahvistuneen uusien kokemusten kautta. Pilotointikerroilla ohjasin lapsia rauhallisesti sekä kannustavasti. Tämän toimintatavan avulla pyrin luomaan myönteistä sekä turvallista oppimisympäristöä sekä positiivisia kokemuksia.

Kiinnitin paljon huomiota vuorovaikutuksen laatuun sekä yksilölliseen kohtaamiseen.

Sosionomin ydiosaamiseen kuuluu kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Tähän osa-alueeseen kuuluu muun muassa tutkitun tiedon tulkinta, käyttö ja jakaminen. Lisäksi sosionomi hyödyntää innovatiivisia menetelmiä työelämän kehittämissuunnitelmissa. (Arene ry 2017.) Opinnäytetyöprosessi itsessään oli minulle uudenlainen oppimiskokemus, ja sen kautta olen saanut kehittämis- ja innovaatio-osaamista, jota voin hyödyntää myös jatkossa. Lisäksi työni toteutuminen vaati moniammatillista yhteistyötä yhteistyökumppanin kanssa.

Olen oppinut prosessin aikana paljon. Koen kehittyneeni moniammatillisen yhteistyön osaamisessa, kehittämis- ja innovaatio-osaamisessa sekä pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Suurin ammatillisen kehittymisen kohta tämän prosessin aikana oli erityisryhmien ohjaus. Olen aiemmin työskennellyt varhaiskasvatuksen kentällä ryhmissä, joissa on yksittäisiä lapsia, joilla on erityisiä tuen tarpeita, mutta nyt osa ohjaamistani pilottiryhmistä oli Erityisen lhanat-tyttöryhmiä, eli heillä kaikilla oli henkilökohtaisia haasteita elämässä. Lisäksi en ollut aiemmin lainkaan toiminut ammatillisessa roolissa nuorten parissa, joten työskentelin myös itselle osittain vieraan asiakasryhmän parissa. Ohjaustilanteet olivat itselle alkuun jännittäviä mutta koen, että ne antoivat minulle paljon ja vahvistivat omaa ammatillista osaamista. Kerta kerralta itsevarmuus ryhmien ohjaamisesta ja nuorten parissa toimimisesta lisääntyi. Myös oma ymmärrys ja osaaminen erityisryhmien ohjaamisesta syveni. Erityistä tukea tarvitsevien varhaiskasvatusikäisten lasten parissa työskentely on minulle helppoa ja melko luontevaa. Heidän kasvun ja kehityksen tukeminen henkilökohtaisesti on ollut itselle aina hyvin merkityksellinen asia. Pääsin opinnäytetyöni kautta laajentamaan ja vahvistamaan omaa osaamistani ammattilaisen ohjauksessa ja siitä olen hyvin kiitollinen. Voin hyödyntää ja edelleen kehittää tätä osaamistani tulevana sosionomina ja varhaiskasvatuksen opettajana. Ammatillinen yhteistyö Kajanderin kanssa onnistui hyvin. Koen saaneeni kriittisissä kohdissa ohjausta, joka tuki työskentelyäni toivotulla tavalla kohti tavoitteita.

Työkalupakki on osittain hyvin käyttökelpoinen varhaiskasvatuksen kentälle, sillä sen tehtävät ovat helposti sovellettavissa myös päiväkotiympäristöön ja osaa voi käyttää sellaisenaan muokkaamatta niitä. Esimerkiksi *Luottamusharjoituksen* voisi toteuttaa päiväkodin liikuntasalissa osallistaen lapsia radan rakennukseen. Myös tunnekortit ja niihin liittyvät tehtävät soveltuvat hyvin varhaiskasvatukseen, sillä hevosten ilmeet ovat hyvin universaaleja ja helposti tulkittavissa. Uskon, että voin tulevaisuudessa menestyksekkäästi hyödyntää tätä työkalupakkia sovelletuin osin työskennellessäni päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettajana, ja sitä kautta tukea lasten sosioemotionaalista kasvua hyvin monipuolisin keinoin.

LÄHTEET

- Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki, Lyytinen, Paula; Nurmi, Jan-Erik; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ahonen, Janica, Majoinen Linda & Marjanen, Päivi 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Päivi Marjanen, Marjaana Marttila ja Marjo Varsa (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lapsen hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 47–73.
- AiKa-talli 2017. Psykososiaalista kuntoutusta hevosavusteisesti AiKa-tallilla Sipoossa. Esite.
- AiKa-talli i.a, a. Hepparyhmä Erityisen ihanille tytöille syyskaudella 2018. Viitattu 13.12.2018. https://www.aikatalli.net/userData/aika-talli-2018-tp13/pdf/Erityisen_ghanat_syksy_18.pdf
- AiKa-talli i.a, b. Ratsastustunnit, ajotunnit, kurssit ja muu toiminta. Viitattu 13.12.2018. <https://www.aikatalli.net/toiminta1>
- AiKa-talli i.a, c. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu 10.4.2018. <http://www.aikatalli.net/sosiaalipedagoginen-hevostoiminta>
- Airaksinen, Tiina & Vilka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Arene ry 2017. Sosionomikoulutus ammattikorkeakouluissa. Hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäjä elämänkaaren eri vaiheissa. Viitattu 1.1.2019. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_lyhyt_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Ekola, Teea & Lipponen, Maija 2018. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hankala juttu! Viitattu 4.12.2018. <https://www.hevostoiminta.net/31>
- Gothi, Raili 2018. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Viitattu 5.12.2018. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Gothóni, Raili; Hyväri, Susanna; Kolkka, Marjo & ja Vuokila-Oikonen, Päivi 2018. Työelämälähtöinen osallistava kehittäminen. Viitattu 13.11.2018. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793492>

- Graham, Louise B. & Lindsey, Allison 2017. Horses helping children grow. Viitattu 13.4.2018. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1158370.pdf>
- Hannukkala, Marjo; Kosonen, Susanna; Marjamäki, Elina & Törrönen, Soile 2015. Lapsen mieli – Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.
- Hippolis i.a. Hevosavusteinen toiminta. Viitattu 13.12.2018. http://www.hippolis.fi/hevosavusteinen_toiminta/
- Hotulainen, Risto; Kuorelahti, Matti; Lappalainen, Kristiina & Thuneberg, Helena 2008. Vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen sosioemotionaalista kompetenssia rakentamassa. Teoksessa Kristiina Lappalainen, Matti Kuittinen ja Matti Meriläinen (toim.) Pedagoginen hyvinvointi. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 111–131.
- Hämäläinen, Juha 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa toiminnassa aja ajattelussa teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 148–167.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Hyvätti, Nina 2009. Ohjat omiin käsiin. Hevonen lastensuojelun sosiaalityön tukena. Helsinki: Suomen Ratsastajainliitto.
- Jeffries, Abigail & Nowinski, Joseph 2016. Healing Horses: Equine Therapy for Grieving Children. Viitattu 1.4.2108. <https://www.psychologytoday.com/blog/the-almost-effect/201606/healing-horses-equine-therapy-grieving-children>
- Kanninen, Katri & Sigfrids, Arja 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kajander, Aila 2018. Henkilökohtaiset tiedonannot opinnäytetyöhön liittyen Sipoossa sekä puhelimitse vuonna 2018.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Koivula, Merja & Laakso, Marja-Leena 2017. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa Merja Koivula, Anna Siippainen & Paula Eerola-

- Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 108–144.
- Kokkonen, Marja 2010. Ihastuttavat, vihasuttavat tunteet. Opi tunteiden säätelyn taito. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kuorelahti, Matti; Lappalainen, Kristiina & Viitala, Riitta 2012. Sosioemotionaalinen kompetenssi ja osallisuuden kokemus. Teoksessa Markku Janhukainen (toim.) Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 277–297.
- Kuula, Arja 2016. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityspsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Laine, Vesa & Viikko-Riihelä, Anneli 2008. Mielen maailma 2. Kehityspsykologia. Helsinki: WSOY.
- Lastentarhanopettajaliitto 2019. Varhaiskasvatuksen opettajan laaja-alainen osaaminen. Lastentarha 1/2019. Juliste.
- Mustonen, Laura 2008. Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Kasvatustieteen pro-gradu tutkielma. Viitattu 1.5.2018.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80445/gradu03437.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Neitola, Marita 2013. Vertaissuhteiden merkitys ja muotoutuminen kasvuyhteisössä. Teoksessa Päivi Marjanen, Marjaana Marttila ja Marjo Varsa (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lapsen hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 99–140.
- Näkki, Pirjo; Pyykkö, Anita & Valtonen, Minna 2018. Sosiaali-, terveys- ja kirkon alan perustutkintojen opinnäytetyöt. Viitattu 4.12.2018.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2813225>
- Poikkeus, Anna-Maija 2014. Itsesäätely sosiaalisten taitojen ja suhteiden perustana. Teoksessa Tuija Aro ja Marja-Leena Laakso (toim.) Taaperosta taitavaksi toimijaksi - Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti, 80–104.
- Repo, Laura 2015. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Roos, Piia 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Väitöskirja. Viitattu 4.12.2018.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1>
- Rönkkö, Mia 2017. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena: ”Nelijalkainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin”. Sosiaalityön pro-gradu tutkielma. Viitattu 24.4.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170910/urn_nbn_fi_uef-20170910.pdf
- Soisalo, Raul 2012. Särkyvä mieli – lasten ja nuorten psyykinen oireilu. Viitattu 1.1.2019. <https://psyk.fi/wp-content/uploads/2017/11/sarkyva-mieli-sisalto.pdf>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2015. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu 10.4.2018.
<https://www.hevostoiminta.net/10>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2015. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaa avaa ovia osallisuuteen. Viitattu 13.12.2018.
<https://www.hevostoiminta.net/21>
- Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2018. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 10.5.2018.
<http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>
- Tigerstedt, Helena 2016. Leikki on lapselle toiminta numero yksi. Viitattu 6.12.2018. <https://www.aivoliitto.fi/kielipolku/lapsuus/leikki-on-lapselle-toiminta-numero-yksi>
- Veijalainen, Jouni 2014. Lapsen emotionaaliset itsesäätelytaidot ja sosiaaliset strategiat päivähoidon arkitoiminnoissa. Viitattu 28.10.2018.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/136393/lapsenem.pdf>

TYÖKALUPAKKI SOSIAALIPEDAGOGISEEN HEVOSTOIMINTAAN

Jennina Nyman



LIITE 1: TYÖKALUPAKKI

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	46
2 TUNNEKORTTITEHTÄVÄT	47
3 TUNNEKORTIT	49
4 TOIMINNALLISET TEHTÄVÄKORTIT	53
LÄHTEET	59

1 JOHDANTO

Tämä työkalupakki pitää sisällään erilaisia leikkejä, pelejä sekä toiminnallisia tehtäviä, joiden avulla voidaan tukea 5-8-vuotiaiden lasten sosioemotionaalista kasvua ja kehitystä. Työkalupakki on tarkoitettu sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja lasten parissa työskentelyyn. Tehtävät on jaoteltu niiden tyyppin mukaan: alussa ovat tunnekorttitehtävät, jotka liittyvät tunnekortteihin. Näiden jälkeen tulevat toiminnalliset tehtäväkortit.

Työkalupakki on tehty AiKa-tallille työelämälähtöisesti osallistavan kehittämisen periaatetta noudattaen. Työkalupakki on luotu teoreettisen viitekehyksen, yhteistyökumppanin toiveiden ja tarpeiden sekä oman aiemmin hankitun osaamisen avulla. Osa työkalupakin tehtävistä on itse suunnittelemani ja osa on jo olemassa olevista leikeistä tai peleistä muunneltuja versioita, jotka on suunniteltu siten, että ne on helppo toteuttaa talliympäristössä. Tehtäviä voi muuttaa aina kullekin asiakasryhmälle ja toimintaympäristöön sopiviksi.

2 TUNNEKORTTITEHTÄVÄT

Hevostunnekortit, muistipeli

Aluksi tutkitaan kortteja yhdessä: mikä tunne kortissa on, ja mistä sen tunnistat. Tunteita nimetään myös läpi pelin aina, kun kortteja käännetään. Harjoitellaan tunteiden tunnistamista sekä nimeämistä. Lisäksi peliä voi pelata myös joukkueena / parin kanssa toista paria "vastaan". Silloin tehdään enemmän yhteistyötä parin kanssa, sovitaan asioista ja joudutaan myös ehkä sietämään pettymyksiä. Pelin päätyttyä jokainen saa näyttää korteista, millainen tunne jäi.

Tunnepantomiiimi

Leikin tarkoitus on opetella ilmaisemaan ja tunnistamaan erilaisia tunteita. Aluksi lapset jaetaan pareihin. Lapset asettuvat pareittain ympäri tilaa siten, että kaikki näkevät toisensa. Jokainen pari vuorollaan nostaa kortti pinosta yhden tunnekortin ja näyttää sitä tunnetta muille lapsille. Muiden lasten on tarkoitus arvata, mikä tunne on kyseessä. Kun joku arvaa oikein, vaihdetaan vuoroja. Haasteellisuutta voi lisätä kysymällä oikein menneen arvauksen jälkeen lapsilta, millaisissa tilanteissa he ovat tunteneet kyseistä tunnetta. Aikuisen on hyvä antaa esimerkkejä ja tukea lasta tunteiden tunnistamisessa ja ilmaisussa, mikäli huomaa siihen olevan tarvetta. (Suomen mielenterveysseura i.a.)

Miltä tuntuu?

Leikin tarkoitus on nimetä tunteita ja tutustua eri tunteisiin keskustelemalla niistä. Leikin alussa valitaan muutama tunnekortti. Valintaan voi osallistaa myös lapsia. Aikuisen johdolla tutkitaan, mikä tunne on valituissa korteissa ja nimetään tunteet. Seuraavaksi valitut kortit laitetaan lattialle. Lapsia pyydetään asettamaan varpaat tai käden sen kortin päälle, millaista tunnetta tuntee juuri nyt. Harjoituksen lomassa tunteita nimetään ja niistä keskustellaan, erilaisin kysymyksin voi aktivoida lasta. Lapselta voi kysyä esimerkiksi, että mistä tunne on herännyt, missä kohtaa kehoa tunne tuntuu ja miltä se kehossa tuntuu. Aikuinen voi myös ohjata lapsia sanomalla esimerkiksi "siirrä varpaat sen tunteen päälle, miltä sinusta tuntuu, kun lempilelu on kateissa / kun kaveri

pyytää leikkimään / jos et pääse leikkiin mukaan / jos et pääse tallille".
Voit keksiä itse lisää kysymyksiä. Sopivassa kohdassa voidaan valita uudet kortit ja toistaa niiden kanssa samat vaiheet. (Suomen mielenterveysseura i.a.)

3 TUNNEKORTIT









4 TOIMINNALLISET TEHTÄVÄKORTIT

Moikkausleikki

*Lapset asettuvat piiriin istumaan tai seisomaan. Leikin alussa voidaan yhdessä mieltä erilaisia tervehtimistapoja, joihin voidaan yhdistää myös käsiliike sekä ilme. Jos lapset eivät keksi, niin aikuiset voivat auttaa. Leikkiin tarvitaan myös jokin esine, joka kiertää leikkijältä toiselle aina vuoron vaihtuessa. Aloitetaan leikki. Jokainen lapsi valitsee vuorollaan yhden tervehtimistavan, jonka laittaa piirissä kiertoon, kuin Rikkinäinen puhelin - leikissä. Leikkijät antavat esineen aina seuraavalle, joka saa keksiä oman tervehtimistavan. Kun kaikki lapset ovat saaneet oman vuoron voidaan vielä keskustella siitä, miltä tuntui, kun kaveri moikkasi ja miksi on tärkeää, että kaveria tervehditään. Kannustetaan lapsia lempeästi kokeilemaan moikkailua talliympäristössä muidenkin ihmisten kanssa, vaikka vähän jännittäisikin. ☺
(Leikki pankki i.a.)*

Luottamusharjoitus

Suunnitellaan ja rakennetaan ensin yhdessä ratsastuskentälle agility-/esterata ihmisiä varten. Tämän jälkeen lapset jaetaan pareihin. Toisen parin silmät sidotaan ja pari lähtee radalle, toinen opastaa, ohjaa ja neuvoo toisen kulkiessa silmät sidottuina. Kaveri voi esimerkiksi ottaa kädestä kiinni ja ohjata. Tärkeää on, että rata on turvallinen ja mahdolliset esteet eivät ole liian korkeita. Muistutetaan lapsia siitä, että ollaan kaverille ystävällisiä ja autetaan, vaikka kaveri ei heti ymmärtäisi, että mistä on kyse ja mihin pitää mennä. Radalla voi olla esimerkiksi pujottelua, pieniä esteitä, puomeja, autonrenkas... Vain mielikuvitus on rajana! Lopuksi laukataan käsi kädessä maaliin. Harjoituksessa ei ole voittajia tai häviäjiä, vaan kaikki ovat voittajia. Sitten vuoroja vaihdetaan niin, että aiemmin silmät sidottuina ollut opastaa ja toinen suorittaa rataa. Tarvittaessa aikuinen voi näyttää esimerkin radan suorittamisesta yhdessä avustajan kanssa ennen harjoituksen aloitusta.

Säätelyharjoitus

Aikuisten tai avustajien avustuksella toteutettava harjoitus, jonka tarkoitus on tukea itsesäätelyä. Jokainen lapsi pääsee vuorollaan kentälle juoksuttamaan hevosta tai ponia liinassa. Kävellään ja ravataan, voidaan myös vaihtaa suuntaa. Tilanteen avulla voidaan mallintaa tunteiden säätelyä. Tärkeää on purkaa jälkikäteen tilanne: millaista oli, mitä tunteita se herätti? Miltä tuntui, kun hevonen totteli? Entä jos se ei totellut? Pystyisikö omia tunteita säätelämään samalla tavalla kuin hevosen liikettä?

Johtamisharjoitus

Tehdään maastakäsittely harjoituksia kentällä: yksi lapsi kerrallaan ohjaajan ja hevosen kanssa. Harjoitellaan johtamista niin, että poni tai hevonen seuraa ja kuuntelee lasta. Tehdään pysähdyksiä, käännöksiä, suunnan muutoksia... Mahdollisesti voi kokeilla käsittelyä myös ilman narua tai liinaa. Tärkeää on purkaa sanallisesti jälkikäteen, millaisia tunteita tilanne herätti: miltä tuntui, kun hevonen seurasi, entä jos se ei seurannut? Tunnekortteja voi käyttää tarvittaessa keskustelun tukena.

Poninhoito-tehtävä

Lapset jaetaan pareihin. Jokaiselle parille annetaan poni, jota he hoitavat. He jakavat tehtävät keskenään, mutta aikuinen voi tarvittaessa tukea työnjaossa. Lapsia kuitenkin kannustetaan keskinäiseen työnjakoon parin kanssa. Tärkeää on keskustella tehtävän lomassa tai jälkeen, että millaisia tunteita ja ajatuksia se lapsissa herätti: oliko työnjako hankalaa, helppoa. Mikä oli vaikeaa ja miksi, entä helppoa... Miltä tuntui hoitaa ponia yhdessä kaverin kanssa? Tarvittaessa tunnekortteja voi käyttää keskustelun tukena.

Tutustutaan kaveriin

Leikkiä voidaan käyttää ryhmäytymistilanteissa tai myös myöhemmin tutustumisen tukena. Leikkijät istuvat ympyrässä. He valitsevat yhdessä leikinhjaajan kanssa esineen, joka kiertää piirissä leikkijältä toiselle, kunnes leikinhjaaja tai sovitusti joku leikkijöistä sanoo ”stop”. Se, jonka käteen esine päättyy, kertoo oman nimensä sekä jotain itsestään, esimerkiksi lempiharrastus, -ruoka, -poni... Ryhmä voi yhdessä sopia aiheen, josta jokainen kertoo tai sitten jokainen voi itse päättää mistä haluaa kertoa. Leikkiä voidaan varioida myös niin, että kaveri kysyy erilaisia juttuja. Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat saaneet vuoron. (Leikkipankki i.a.)

Hevosenhoito-leikki

Vuorovaikutusleikki, jossa jokainen saa vuorollaan olla hevonen tai poni, jota hoidetaan. Leikkijät istuvat piirissä. Yksi lapsi kerrallaan saa olla poni tai hevonen, hän tulee piirin keskelle konttausasentoon. Häneltä kysytään, että millainen poni hän on, mikä hänen nimi on, minkä värinen, mistä hän tykkää jne. Sitten alkaa ponin hoito. Ennen aloitusta on kerätty esineitä, joilla lasta voidaan koskettaa. Esimerkiksi pehmeä harja, pyyhe, kumisuka, pesusieni jne. Tähän valintaan kannattaa osallistaa myös lapsia! Keskellä oleva lapsi saa valita, millä ja miten häneen kosketaan. Kosketus voi olla myös silitystä, taputtamista, kutittelua... Tärkeintä on edetä lapsen toiveiden ja tarpeiden mukaan: ketään ei pakoteta koskettamaan tai ottamaan kosketusta vastaan, mutta siihen voidaan lempeästi kannustaa. Muut leikkijät hoitavat ponia: he voivat leikisti harjata ponin, pestä sen ja sitten vaikka antaa sille lempeän hieronnan. Halutessaan leikkiin voi yhdistää jonkun pienen välipalan saamisen hoitotilanteen yhteydessä. Kun lapsi on valmis, on seuraavan vuoro ja kaikki vaiheet toistetaan myös hänen kanssaan. Leikin päätyttyä käydään tunnekorttien avulla läpi, miltä leikki tuntui, mikä oli kivaa ja oliko jotain, mistä et tykännyt. (Leikkipankki i.a.)

Loistava tähti

Lapsille voidaan piirtää valmiiksi mieleinen kuvio, esimerkiksi tähti kartongille (tarpeeksi iso, kysytään lapsilta mitä värejä haluavat). Jokainen lapsi leikkaa oman tähtensä irti. Aikuinen auttaa tarvittaessa. Sen jälkeen lapset piirtävät tähden keskelle oman kuvansa ja koristelevat sen haluamallaan tavalla. Seuraavan vaiheen voi toteuttaa kahdella tavalla tai voi myös halutessaan yhdistellä näitä kahta tapaa. Aikuinen kirjoittaa, jos lapsi ei vielä osaa. Kuvio liimataan isolle paperille ja sen yläreunassa lukee ”Olen tähti! Loistan koska...”. Kirjoitetaan myönteisiä asioita lapsesta: mitä lapsi sanoo, mitä kaverit sanoo ja mitä aikuinen haluaa vielä lisätä. Lapsi saa koristella oman Tähtitaulunsa. (Leikkipankki i.a.)

LÄHTEET

Leikki pankki i.a. Autopesula. <https://leikki pankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/578>

Leikki pankki i.a. Loistava tähti – itseluottamusta kohentava leikki.
<https://leikki pankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/384>

Leikki pankki i.a. Terve, moro, hei! <https://leikki pankki.xn--leikkipiv-12ac.fi/Leikit/Tiedot/741>

Leikki pankki i.a. Tutustu minuun.
<https://leikki pankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/442>

Suomen mielenterveysseura i.a. Tunnekorttien ideapankki.
https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/inline/tunnekorttien_ideapankki.pdf

LIITE 2: KIRJE HUOLTAJILLE

17.10.2108

Hyvät vanhemmat ja huoltajat,

Olen sosionomi-lastentarhanopettajaksi valmistuva opiskelija Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teen toiminnallista opinnäytetyötä AiKa-tallille. Opinnäytetyöni on **toiminnallinen työkalupakki sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan 5-8 vuotiaiden lasten sosioemotionaalisen kasvun tueksi**. Työkalupakki pitää sisällään erilaisia leikkejä, toiminnallisia tehtäviä, isot tunnekortit sekä muistipelin tunnekorteilla, joiden avulla pyritään tukemaan lasten tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kasvua & kehitystä mukavan toiminnan lomassa, pääasiassa ryhmässä toimien. Kysyisin Teiltä vanhemmilta ja huoltajilta lupaa, saako lapsenne osallistua materiaalin testaukseen? Lapsenne pääsisi osallistumaan vähintään kahdelle testauskerralle, jotka tapahtuvat ryhmän omien käyntikertojen lomassa. Osan toiminnoista ohjaa Aila ja osan minä. Aila on testauksessa mukana koko ajan. Käytännön testauksen tarkoitus on selvittää materiaalin toimivuus käytännössä sekä kerätä lapsilta palaute toimintojen mielekkyydestä sanallisesti ja hyymiöpalautteena. Joitain kommentteja käyttäisin mielelläni raportissa anonyymisti. Materiaalin testauksen ajankohta sijoittuu lokamarraskuulle. Testauksen päätyttyä ja mahdollisten muutosten jälkeen materiaali jää AiKa-tallille Ailan käyttöön.

Testaus on tärkeä osa opinnäytetyöprosessia ja siitä kerrotaan opinnäytetyön raportissa, joka on julkinen. Raportissa ei käytetä oikeita nimiä tai kerrota muita tarkkoja tietoja. Toivon saavani kuitenkin luvan kertoa, minkä ikäisten lasten parissa olen pilotointia tehnyt ja lisäksi sen, jos ryhmä on ollut Erityisen Ihania tyttöjen ryhmä. Lasten yksilöllisistä haasteista ei tulla kertomaan mitään ja yksityisyyden suojaa kunnioitetaan. Saatamme myös valokuvata /videoida testaustilanteita, mutta se on omaa dokumentointia varten ja tiedostot tuhotaan havainnoinnin jälkeen. Kuvia, joissa lapset esiintyvät, ei tulla käyttämään opinnäytetyön raportissa. Lupalaput tuhotaan asianmukaisesti viimeistään alkuvuonna 2019, kun opinnäytetyöprosessi päättyy.

Mikäli annatte lapsellenne luvan osallistua materiaalin testaukseen niin pyydän, että täytätte tämän lomakkeen ja lähetätte / annatte sen täytettynä ja allekirjoitettuna Ailalle sähköpostilla tai paperisversiona perjantaihin 26.10. mennessä. Teille kerrotaan etukäteen, milloin testaukset tapahtuvat.

Jos Teillä heräsi kysymyksiä tai haluatte lisätietoja, niin vastaan mielelläni kysymyksiinne sähköpostitse.

Yhteistyöstä kiittäen,

Jennina Nyman
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki
jennina.nyman@student.diak.fi

Lapseni _____ (etunimi, sukunimi) SAA / EI
SAA osallistua materiaalin testaukseen yllä mainituin ehdoin

Lapsestani SAA / EI SAA ottaa kuvia tai videoita havainnointia varten

Lapseni KÄY / EI KÄY Erityisen Ihanien tyttöjen ryhmässä

Lapseni kommentteja materiaalista ja testauksesta SAA / EI SAA käyttää
opinnäytetyön raportissa anonyymisti

Lapsen ikä ____ vuotta

Päivämäärä, huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 3: PALAUTELOMAKE YHTEISTYÖKUMPPANILLE

Työkalupakki:

1. Vastaako työkalupakin sisältö siihen tarpeeseen, jota varten se tehtiin (lasten ja nuorten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen & tervehtimistäidot)?
2. Mitä mieltä olet korttien ulkoasusta?
3. Onko työkalupakki mielestäsi helppokäyttöinen ja käytännön toimintaan sopiva?
4. Mikä työkalupakissa on onnistunutta? Entä mitä kehittäisit tai muuttaisit?

LIITE 4: HYMIÖT

